

PROSVETNI DELAVEC

Učitelji morajo biti vredni zaupanja staršev

Ni področja človeške dejavnosti, kjer se ne bi pojavila vrsta vprašanj, na katere je težko dobiti odgovore. Prav posebno velja to pri vzgojnem delu.

Vedno večje je danes število staršev, katerih vzgojna zavest je močno porasla. Hlastno sprejemajo vse, kar jim je potrebno vedeti, ko vzgajajo svoje otroke. To kažejo naraščajoče število naročnikov in bralcev revije Otok in družina, vedno številnejše dobro obiskane šole za starše, množično obiskani roditeljski sestanki z vzgojnimi predavanji, na katerih starši že pogosteje sodelujejo z vprašanji in kritiko. Starši že vedo, da je vzgajanje odgovorno delo in da kdor hoče dobro in pravilno vzgajati, mora biti tudi sam dobro vzgojen, biti mora osebnost, ki je čustveno zrela, notranje bogata, v marksističnem svetovnem nazoru trdna in socialistično usmerjena.

Ker je temu tako in ko starši mnogokrat ne štedijo s časom in ne z denarjem in žrtvujejo same sebe za pravilno rast svojih otrok, četudi so obojestransko zaposleni, se upravičeno sprašujejo, ali ne velja to prav posebno za naše poklicne vzgojitelje in ali daje obvezna šola od sebe vse, kar more in mora dati za doseg socialističnega vzgojnega smotra.

Danes ne vzgajamo samo z besedami in s palico. Pri vzgojnem delu ne gre samo za upoštevanje številnih vzgojnih sredstev, od katerih je vzgled najvažnejši, in za spretno uporabo le-teh. Tudi se s skritimi vzgojevalci nismo izčrpali vse vzgojne vloje na mladega človeka. Otroci dobivajo zelo pogosto poteze značajev svojih staršev, pogosto pa postanejo tudi slabši ali boljši od njih. Številni vzgojni vplivi staršev in učiteljev imajo svoj skriti izvor v njihovi čudovito zapleteni duševnosti, ki ne ostane čisto neopažena. Otroci ne vidijo in ne občutijo na sebi samo to, kar znajo in delajo njihovi vzgojitelji, ampak tudi to, kakršni v celoti so.

Zato je zelo važen učiteljev značaj, njegov odnos do vsega, kar nas obdaja; do kulture in prosvete, do religije, do dela, do socialistične morale in do drugih življenjskih in človeških vrednot. Tudi ti odnosi, ki skratka oblikujejo učiteljevo osebnost, povsod, zlasti pa v šoli, po skritih poteh in počasi prehajajo na otroke, se v njih razrastejo in dajejo obliko takemu in drugačnemu otrokovemu značaju.

Učitelji, ki nosi v sebi izkrižljen značaj, prej kot slej ne bo kvarno vplival na otroka samo s svojimi vzgledi, ampak ga bo tudi podzavestno odtegnil od številnih moralnih vrtil in pozitivnih odnosov do njih. Ali ne bo učitelj, ki drugače misli in dela kot govori v šoli, pomagal vzgajati odurne dvoličnike? Ali ne

bo učitelj, ki ni v sebi obračunal z zastarelo malomeščansko miselnostjo in moralno, zastrupljaj z njo tudi mladino ali jo odvrčal od socialistične revolucionarnosti proti hibam in napakam časa in ljudi?

Taki in podobni šolniki opravljajo svoj poklic le še obrtniško, v njih zeva praznina, njihov glas je votel, brez zvoka in odmeva... Ni malo staršev, ki tudi to vedo. Upravičeno se boje starši učitelja, ki se predaja pijančevanju, kajti njegove vzgojiteljske sposobnosti splahnejo, njegov ugled in avtoriteta nujno upadeta. Spremljevalci alkohola pa so kvante, prostaščine, nerazodnost in posmehljivost nasproti vsem resničnim idealom mladine in odraslih.

Nemalokrat pogrešajo starši pedagoškega idealizma in optimizma, zavzetosti učiteljev za vzgojo humanosti, tovarštva, dostojnosti, poštrevnosti, odkritosti, pravčnosti in idejnosti.

Boje se učiteljev komolčarjev, lovec za prekomernimi honorarji, kajti njih delo ne more biti kvalitetno, in tistih, ki odklanjajo vsako konstruktivno kritiko staršev in samokritiko, ki jim je lastna familarnost, nenačelnost, napihovanje lastnih sposobnosti in uspehov, malomeščanska toleranca, molččnost ter protekcionizma.

Kolikokrat so starši v mestih in na podeželju že spoznali, da je njihov strah utemeljen? Kolikokrat in kako dolgo še bodo? Učitelji naj anketirajo starše in učence! Marsikaj jim bodo povedali.

Danes so prosvetni delavci zopet sredi boja za pravične dohodke. Marsikje prehaja ta borba v cehovstvo in frazerstvo o ponižujočem položaju prosvetnih delavcev v naši družbeni stvarnosti, v trkanje na prsa in v zavistno omalovaževanje ljudi z visokimi plačami in avtomobili, ki da zato uživajo ugled in spoštovanje.

Prosvetni delavci so res premalo stimulirani za svoje strokovno delo. Toda kakor je dejal tov. Dolgan v Delu štev. 13, je glavni vir moči in poguma, ki manjka učiteljstvu, da opozori javnost na sebe, v nenehnem prizadevanju za kvaliteto vzgojnega in izobraževalnega dela in v vsestranskem osebnem izpopolnjevanju. Kvalitete ne smemo zanemariti, pa čeprav, nas težavne razmere tirajo v to.

Se manj pa bi smeli zanemariti neprestano oblikovanje lastne pedagoške zrelosti, značajnosti in vsestranske osebnosti.

Starši in otroci ne bi smeli nikdar resnično podvomiti v strokovne in osebne moralne kvalitete učitelja in izgubiti zaupanje nanj.

»STROJ« II. MEDNARODNA RAZSTAVA OTROŠKIH RISB

Glavni odbor Zveze društev »NAŠA DJECA«, Center za otroški likovni izraz in Društvo likovnih pedagogov Hrvatske — Jugoslavije — Zagreb organizirajo II. mednarodno razstavo otroških risb pod naslovom »STROJ«. Na razstavi v oktobru 1962 bo razstavljenih 1000 del in 1500 udeležencev, razstavljavcem podeljene naslednje nagrade: 1. Vsak udeleženec natečaja, katerega delo bo razstavljeno na razstavi, bo dobil spominsko listino od odbora za organizacijo razstave; 2. Najboljših deset del na razstavi bo dobilo zlato medaljo, mesta Zagreb; 3. Za vsak narod, kateri sodeluje z zadostnim številom risb v natečaju in na razstavi, so predvidene za najboljša dela tri zlate, pet srebrnih in petnajst bronastih medalj mesta Zagreb; 4. Za vsako šolo, iz katere bo izbranih najmanj deset del, je predvidena srebrna medalja mesta Zagreb za spominsko listino.

POGOJI: 1. V natečaju lahko sodelujejo otroci vseh svetovnih držav, leta; 2. Udeleženci natečaja naj izvedejo v izvirni ali reproduktivni grafiki tehniki eno ali več grafičnih del z motivom nekega stroja, s katerim se srečujemo v dnevnem življenju, na primer v gospodinjstvu, delavnici, garaži, pisarni, tisti, različnih vrstah industrije, tisti, gradbeništvu, poljedelstvu, skrajstvu, železnici, avtomobilu in zračnem prometu, rudarstvu itd.; 3. Delo je lahko izvedeno v naslednjih materialih in tehnikah: svinčnik, kreda, tuš, linorez, lesorez v

eni ali več barvah, svitolisk, montaža papirja itd.; 4. Velikost papirja po lastni izbiri; 5. Vsak udeleženec natečaja lahko pošlje eno do tri dela; 6. Na zadnji strani vsakega dela je treba napisati naslednje podatke v slovenskem jeziku ali v katerikoli od naslednjih jezikov: slovenskem, francoskem, angleškem, španskem, ruskem; a) naziv dela (stroja); b) ime in priimek udeleženca natečaja; c) leto rojstva, mesto dela in spol; d) ime in priimek pedagoga ali učitelja; e) naziv šole (ali ustanove) z naslovom.

ROK NATEČAJA: Vsak udeleženec natečaja lahko pošlje skupno preko šole, zavoda ali organizacije za vzgojo otrok tudi individualno svoja dela in to najkasneje do 15. maja 1962 na naslov: Glavni odbor Saveza društev »NAŠA DJECA«, Center za otroški likovni izraz v Zagrebu — Trg Republike, broj 8/1 (Jugoslavija).

Mladim slovenskim risarjem in solski mladini, ki je dosegla na lanskoletni Republiški razstavi otroških risb nedeljena priznanja, priporočamo, da se množično udeležijo te velike mednarodne manifestacije otroških likovne ustvarjalnosti, željo, da bo njihov delež porabil dosežena priznanja tudi na razstavi v bratski republiki Hrvatski. Hkrati prosimo likovne pedagoge in učitelje likovnega pouka, da o natečaju solsko mladino obvestijo in pravočasno razvijejo dejavnost na natečaju temo »STROJ«.

P. L.

Pripravlja se korenita reforma strokovnega izobraževanja

Na področju strokovnega izobraževanja imamo v LR Sloveniji precej čudno situacijo, ki že dalj časa vpije po temeljiti prenosov. Izobraževanje v naših strokovnih šolah — vajenskih, industrijskih in drugih šolah s praktičnim poukom — je po svojem namenu občutno zaostalo za razvojem v posameznih gospodarskih strokah, za splošnim napredkom proizvodnje in družbenih odnosov v gospodarskih organizacijah in ustanovah za katere te šole vzgajajo kader. (Imamo nekaj izjem, ko se posamezne šole trudijo, da bi vzdržale korak z napredkom, vendar so to posamezni primeri, ki pa se tudi oglašijo v starih administrativnih predpisih, ki še vedno utesnjujejo razvoj strokovnega šolstva.)

Položaj nujno terja krepak poseg v to vrsto izobraževanja. Predvsem je jasno, da vrsto poklicev, ki jih danes izobražujemo v teh ustanovah, lahko pridobimo s priučevanjem na delovnem me-

poklicu, ki bi jih lahko usposobili s priučevanjem.

Dosti teh šol ne daje zaključne izobrazbe, kakršno zahteva posamezen poklic, zato so se mnogi absolventi zaposlovali v povsem drugih strokah, nekateri pa so se prekvalificirali tako, da so nadaljevali šolanje na povsem drugih vrstah šol. Vse to kaže na zelo neracionalen sistem izobraževanja in s tem na neracionalno trošenje družbenih sredstev in kadrov.

Zaradi tradicionalne organizacije vajenskega šolstva pošiljajo industrijska podjetja svoje vajence še vedno v iste vajenske šole kot obrtne gospodarske organizacije, kljub temu, da izobraževalni programi za obrtne vajence ne ustrezajo zahtevam industrije. V Sloveniji imamo zdaj samo eno vajensko šolo, ki je namenjena izključno industrijskim vajencem.

Vzgoji učnega kadra v teh šolah doslej ni bila posvečena nobena skrb, prav tako tudi ne

mladine s končano osemletko dosti preozka. Velika slabost te mreže pa je tudi v nezadostno proučenih lokacijah.

ZNACILNOSTI BODOČIH POKLICNIH ŠOL

Predvsem bodo poklicne šole izobraževale učence za določen poklic; s tem bo prenehalo izobraževanje za tako imenovane kvalificirane delavce.

V poklicnih šolah se bodo izobraževali samo poklici širokega profila; potrebno bo izdelati razmejitve, kateri poklici se bodo lahko izobraževali v šolah (široki profili) in katere poklice bomo izobraževali s priučevanjem (ozki profili). Izdelava profilov je stvar tistih činiteljev, ki so neposredno zainteresirani za vzgojo kadrov. Profil naj pokaže vsebino dela, zahteve po znanjih, sredstva za delo v poklicu in pogoje, v katerih se opravlja poklicno delo.)

Učni programi za strokovno teoretično in praktično vzgajanje

ment za doseg teh smotrov pa predvideva resolucija verifikacije. Z verifikacijo se ugotavlja, ali posamezne ustanove izpolnjujejo tiste minimalne zahteve in pogoje, na podlagi katerih se jim lahko prizna, da so sposobne izvajati svoje strokovno izobraževalne dejavnosti.

Kot predmet verifikacije je v osnutku splošnega navodila določena izobraževalna dejavnost posamezne izobraževalne ustanove, ne pa izobraževalna ustanova sama. S tem se želi poudariti, da daje verifikacija družbeno priznanje natančno določeni vrsti strokovne izobrazbe, ne pa kakršni koli izobrazbi, ki jo utegne posredovati posamezna ustanova za strokovno izobraževanje.

Sole s praktičnim poukom in vajenske šole so doslej vzgajale tako imenovane kvalificirane delavce. Stopnje kvalifikacij (poklicnik, kvalificiran, visoko kvalificiran), ki se družbeno priznavajo po še obstoječih zveznih predpisih, pomenijo v bistvu stopnje strokovne usposobljenosti, ki pa jih ni mogoče ugotavljati v šolah, temveč je to lahko samo stvar gospodarskih organizacij in družbenih služb. Vemo tudi, da so izpiti za posamezne administrativno predpisane stopnje kvalifikacij postali precej formalni, izpitni programi pa birokratski, ker že dolgo ne odražajo več zahtev sodobne proizvodnje in družbenih služb. Tak način pridobivanja administrativno predpisanih kvalifikacij izgublja ves svoj pomen v sistemu uveljavljanja načela delitve osebnih dohodkov po delu.

POMANJKLJIVOSTI VAJENSKIH ŠOL IN ŠOL S PRAKTIČNIM POUKOM

Sole s praktičnim poukom in vajenske šole (industrijske šole so napravile še največji napredek) so ohranile do naših dni nekatere svoje osnovne pomanjkljivosti. Naj jih navedemo nekaj.

Skladnost učnih programov s potrebami proizvodnje in družbenih služb je redkokoli dosežena, to pa predvsem zato, ker niso izdelani profili kadrov, kakršne potrebujemo.

Skoraj v vseh vajenskih šolah je praktični del vzgoje brez nadzorstva šole in premalo vključen v učni program celotnega trajanja izobraževanja. Funkcionalna povezanost med teoretičnim in praktičnim delom vzgajanja in izobraževanja tako ni dosežena.

Skoraj povsod sta zanemarjena vzgoja in izobraževanje za upravljanje. To delo pripada proizvodnji oziroma družbenim službam.

Učni načrti za splošno izobražbo niti ni še predpisali za vse poklicne šole v enakem obsegu. Isto velja tudi za telesno in zdravstveno vzgojo. Glede na (Dalje na 2. str.)

Precej prizadevanja in truda so vložili v priprave za proslavo dneva žena 8. marca letos učenci kitaristi 6. b razreda na eksperimentalni šoli Frana Levstika v Ljubljani

stu. S tem se bo močno zožil obseg poklicev, za katere bodo pripravljale kadre bodoče poklicne šole, kot se bodo imenovali vse sedanje vajenske, industrijske in druge šole s praktičnim poukom.

Seveda se odpira pri prvem koraku reforme našega strokovnega izobraževanja vrsta težavnih problemov. Svet LRS za strokovno izobraževanje je pripravil s pomočjo strokovnjakov dva osnutka predlogov za reformo strokovnega izobraževanja: »Splošno navodilo za verifikacijo vzgojno izobraževalnih ustanov« in pa »Navodilo o minimalnih zahtevah in drugih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati poklicne šole«.

Ta dva predloga predstavljata prvi korak v Jugoslaviji, da bi uredili to vprašanje; po svoji vsebini pa sta to dokumenta, ki bosta vsekakor vzbudila živahne diskusije, ker posegata zelo temeljito in živo v problematiko razmer našega strokovnega izobraževanja, kol smo ga bili doslej vajeni.

Cepprav počasi, vendar pri nas že prodira spoznanje, da so sredstva, ki jih daje družba za izobraževanje strokovnih kadrov, enakovredna naložbam v osnovno sredstvo. Bodoča fiziognomija strokovnega izobraževanja naj bi bila predvsem družbene in delavske samouprave ter njene skrbi za dolgoročno kadrovske politike. Smernice za tako preobrazbo strokovnega izobraževanja vsebuje že resolucija Zveze ljudske skupščine o izobraževanju strokovnih kadrov. Vajenci sklepajo učne pogodbe tudi s podjetji, ki nimajo niti ustrezne opreme niti ustreznega kadra in so tako brez osnovnih pogojev za izobraževanje.

Zlasti po vajenskem sistemu se izobražujejo tudi kadri za take

učbenikom, skriptam in drugim učnim pripomočkom.

Analiza družbenega položaja vajencev je pokazala, da vajenski sistem ohranja še zelo močne cehovske in mezdne odnose in kljub današnji družbeni ureditvi omogoča, da se vajenci, (zlasti v privatni obrti) marsikje izkoriščajo samo kot cenena delovna sila.

Mreža teh šol je glede na potrebe in vsako leto večji dotok

in izobraževanje se izdelujejo na osnovi potrjenih profilov poklicev in pa Priporočilo o nalogah na področju strokovnega izobraževanja v LR Sloveniji, ki ga je izdala ljudska skupščina LRS.

Resolucija predvideva, naj bi družbeni organi za šolstvo zagotavljali potrebno raven vzgajanja in izobraževanja v tistih strokovno izobraževalnih ustanovah, ki žele dobiti družbeno priznanje za svojo dejavnost. Kot instru-

Kolektivni instrumentalni pouk na osnovnih šolah je izvedljiv

Zaupanje v vrednost konkretnega znanja in v sposobnost vseh je bilo izhodišče prvega poizkusa, pri nas uvesti kolektivni razredni instrumentalni pouk v osnovni šoli. Petmesečno delo je dokazalo, da je le še vprašanje časa in hitre ter dodatne izobrazbe sposobnih učiteljev za instrumentalni pouk ljudskih instrumentov problem, vse ostalo pa je izvedljivo in so rezultati poizkusa preslegli pričakovanja. Dosedanji glasbeni pouk je obstajal pretežno le v pevskem pouku, z izjemo posameznikov instrumentalistov. Tak pevski pouk pa je izgubil pri določenih starosti otrok mnogo na vzgojnem in izobražbenem pomenu prav zaradi upadanja preprodnosti njihovih sposobnosti mladine v letih mutacije. Nekvalitetnost glasu in na drugi strani nesigurnost intonacije s tem v zvezi ne nudita vedno bolj kritičnemu učencu opore, ki si jo želi, ter napredka, za katerega sposobnost potencialno čuti.

Premišljenost eksperimenta, o katerem smo že pisali, je obrodila sad. Šesti razred, ki je realiziral postavljene naloge kolektivne instrumentalne vzgoje, je brez izjeme ves sodeloval v orkestru kitar, svojo instrumentalno igro pa spremljal s petjem. Osmošolski glasbeni pouk je z možnostjo, ki je potrjena, upravičena in preverjena, sposoben obogatiti našo glasbeno kulturo z aktiviranjem vseh občutkov.

Omenjeni razred ni bil izbran, niti ni bil najboljša paralelka, zato je bilo tem večje doživetje pristostvovati kolektivnemu muziciranju. Ubranstvo, iznajdljivost, samostojnost (nasopili so sami brez neposrednega vodstva), za dobo vezbanja prepričljivo znanje so dokazali, da je kolektivni instrumentalni pouk izvedljiv in da bodo s tem morale računati tudi kadrovske šole, ki vzgajajo bodoče pedagoge za osnovne šole. Sklep Svobod in glasbeni šol je soglasno potrdil uvedbo kitare in nekaterih ostalih ljudskih instru-

mentov v redni učni program na vse glasbene šole. Srednja glasbena šola je uvedla predmet kitare na pedagoški oddelek. Ker proučevanje eksperimenta na šoli Frana Levstika še teče, bomo o podrobnejših rezultatih vsestranskega spremljanja po preteku šolskega leta še poročali. Naj bo ob tej priliki dovolj, da je bil nastop ob dnevu žena globoka, prirčna, neprecenljiva manifestacija novih smotrov in glasbenem pouku na naših osnovnih šolah. Pouk kitare vodi mojster prof. Stanko Prek.

Ugotovitve uspešnosti uvedbe instrumentalnega pouka presegaajo zgolj glasbeno strokovno področje. Uspeh ni dosežen le na področju glasbene vzgoje, temveč tudi v notranji rasti razreda, ki se je kot celota grupiral okoli te dejavnosti in razvil močan kolektivni čut. Dober vpliv tega procesa je videti v tem, da je razred postal notranje urejen, discipliniran, v dobrem smislu samozavesten.

Igor Pleško

ALI BOMO S TESTI ZNANJA izboljšali kvaliteto znanja v šolah?

Glasovi okrog materialnega položaja naših šol pojemajo. V občinskih skladih za šolstvo se je nabralo več ali manj sredstev. ObLO so prispevali v skladu za šolstvo, v skladu s svojimi materialnimi možnostmi in vrednotenjem šolstva. Upamo, da je to resničen začetek izboljšanja in da se bo ta proces nadaljeval.

Vzporedno s materialnim izboljšanjem v našem šolstvu pa mora rasti tu kvaliteta šolskega dela. Mnenja sem, da smo letos tudi na tem področju naredili krepak korak naprej. Na področju pedagoškega zavoda Vič smo začeli s testiranjem. Vem, da je precej šol s tem delom že začelo, ostale pa bodo prav gotovo prej ali slej začele. Sicer pa preverjanje znanja pri nas ni nekaj popolnoma novega, čeprav se zavedam, da bo s temi testi to delo kvaliteto drugačno. Tako smo nekaj let po vojni preverjali znanje v 4. razredu. Učenci so po zaključnem četrtem razredu pisali naloge iz slovenskega jezika, izračunali nekaj nalog iz računstva in ustno odgovarjali iz snovi, ki je bila takrat predpisana za četrty razred. Spominjam se, da je ta preizkušnja stopnjevala resnost dela tako pri učencih kot pri učitelju. Oba, učenec in učitelj, pa sta imela priliko pokazati naučeno znanje. Med šolami se je razvilo tekmovanje in upal bi se trditi, da se je nekoliko izboljšal tudi uspeh. Potem je preizkušanje znanja zaradi najrazličnejših razlogov zaspalo. Ne bi

polemiziral o tem, ali je bila ta oblika dobra ali slaba, ali bi vzdržala teoretično kritiko. Kot praktik moram reči, da je dvigala kvaliteto dela v razredu. Po ukinutvi preizkušanja znanja pa je šolsko delo spet teklo po starih kolesnicah. Dvakrat na leto je obiskal šolo šolski inšpektor in »blagoslovil delo«. Ob zaključku šolskega leta je sestavil šolski upravitelj poročilo in če so bili v redu procenti, ni bilo problemov, ne glede na to, da smo prihajali do procentov uspeha na najbolj subjektivni način in da so bile ocene odraz vsakokratnega učiteljevega razpoloženja, njegovega odnosa do predmeta in njegove lastne razgledanosti v predmetu. Objektivnih meril za ocenjevanje znanja nismo imeli in se jih seveda danes nimamo, toda zavedati se moramo, da brez njih ne bo mogoče napredovati in da jih moramo čimprej izdelati.

Neverjetno bi dvignili kvaliteto izobraževalnega dela, če bi dosledno prešli ali slej zavrgli ocenjevanje, kot ga poznamo do sedaj, in začeli meriti kolikor je pač mogoče z objektivnimi merili. Saj nas vsa naša praksa v to naravnost priganja. Procenti kot odraz subjektivnega ocenjevanja so se diskvalificirali in naša praksa jih je obsodila. Samo nekaj primerov, ki potrjujejo mojo trditve.

Na šolo je prišel predmetni učitelj matematik, izredno vester in sposoben. Ko je prevzel na šoli matematiko po učiteljih, ki se temu predmetu iz subjektivnih ali objektivnih razlogov niso mogli posvetiti dovolj sistematično ali poglobljeno, so nastale pri pouku matematike velike težave. Novi matematik je matematiko res odlično razlagal, bil je snovno in metodično razgledan, pri delu vester in natančen. Učenci na tak način dela niso bili navajeni, zato je dosegel prvo leto slab uspeh. In posledica! Slabega uspeha je kriv matematik, pravilno ne uči, ni pedagog itd. Zalostno je bilo najbolj dejstvo, da je bila tega mnenja tudi šolska inspekcija (čeprav ne predmetna). Zaključek: po izkazanih procentih najslabši učitelj v komuni. »Slab« matematik je delal dalje in drugo leto je že prinesel neprimerno boljše rezultate. Učenci so se navadili na resno delo, delali so domače naloge in matematika na šoli ni bila nič več kaj nenavadnega, uspeh sorazmerno zelo dober. Vsi učenci, ki so nadaljevali šolanje, z matematiko niso imeli nobenih težav. Starši so postali z učiteljem matematike zelo zadovoljni. Zaradi svoje zahtevnosti in doslednosti je postal najbolj spoštovan učitelj v kraju.

Prepričan sem, da ta primer ni osamljen, da je večina našega učiteljskega tabora, zato se ne boji testov znanja, seveda prilagojenih našim razmeram.

Učenec, ki je končal določeni razred, normalno razvit, v normalnih pogojih mora ob zaključku šolskega leta doseči smoter, določen z učnim načrtom: mislim, da je načrt zmogljiv. In če ga ne doseže, ali ni naša dolžnost, da raziščemo vzroke? Ali za izobraževalno delo logika, ki je splošno priznana v kateri koli dejavnosti, zaradi specifičnosti dela pri nas ne drži? Moje mnenje je, da velja tudi za nas. Če je kdo drugega mnenja, bi bilo

vsaj zame izredno zanimivo. Saj je resnično mnogo činiteljev, ki vplivajo na šolsko delo.

Naša osnovna šola mora resnično postati kvalitetna šola, saj mora položiti izobrazbene in karakterne temelje našemu proizvajavcu-upravljavcu. In to je velika naloga! Nemogoča pa je naša praksa, da krivi za slabo znanje srednja šola osnovno, univerza obe, življenje pa vse. Vrtimo se kot v začaranem krogu. Srednje šole n. pr. tožijo: štiri leta so se učenci učili tujega jezika, mi pa moramo začeti spet od začetka. Znani so primeri, da je prišel učenec v srednjo šolo z odličnim uspehom, v srednji šoli pa ni mogel slediti pouku. Mi samo zmajemo z glavo, gremo mirno mimo tega, kot da bi se ne zgodilo nič nenavadnega. Saj mogoče se zares ni. Nočemo se nikomur zameriti, zato tudi ne iščemo vzrokov. Navsezadnje, za vse se najde opravičilo.

S testi znanja moramo preločiti s to navado. Vendar se moramo zavedati, da bomo s testiranjem lahko rešili samo en del, res samo en delček šolske problematike, in še te ne moremo in ne smemo reševati kot ekonomisti, ampak kot resnični pedagogi. Prej ali slej se bomo morali lotiti tudi druge strani učiteljeve dejavnosti: vzgojnega vplivanja na učenca. Odrpiti bo ostalo še vraščanje, kako izmeriti vzgojiteljevo vzgojno prizadevanje, njegovo zavestno oblikovanje notranje podobe našega socialističnega državljanca, njegovega vrednotenja, oblikovanje čustvene komponente, učenčevega nasleda na svet in v to smer motivirane aktivnosti. To področje je prav gotovo enakovredno, ne, važnejše, saj izobraževalno delo osmišlja. Reševanje tega problema je problematika zase.

Podhostnik Karel

Spominu prof. E. Ropasove

V Novem mestu je 16. februarja umrla prof. Ervina Ropasova. Ob njeni smrti vstajajo spomini na dobroto, na delo in ustvarjalnost njene osebe.

Rojena je bila 1890. leta v Novem mestu v znani glasbeni družini. Po končani meščanski šoli je nadaljevala šolanje na učiteljski v Mariboru. Učiteljica je bila le nekaj let, ker jo je želja po popolnejši glasbeni izobrazbi vodila na konservatorij v Ljubljani. Kjer je l. 1922 opravila državni izpit in bila imenovana za profesorico glasbe na mariborskem učiteljskem. Aprila 1941. leta so jo zaprli in z mnogimi prosvetnimi delavci izgnali v Sr-

Turistična agencija IZLETNIK prireja pogosto posebne izlete za šolsko mladino v zgodovinske kraje naše domovine: na sliki je prizor iz izleta v Prešernovo rojstno vas Vrbo ob letošnjem Prešernovem prazniku. Šolska mladina je tamkaj izvajala lep kulturni program

Pripravlja se korenita reforma strokovnega izobraževanja

(Nadaljevanje s 1. strani)

predvideni izbor predmetov s področja družbeno ekonomskih ved in slovenskega jezika ter glede na predvideno število učnih ur se vidi, da bo dan močan podatek tej vzgoji. Pouk splošne izobrazbe bi moral usposobiti učence, da bi razumeli družbene zakonitosti in aktivno sodelovali v družbeno političnem življenju

kollektiva, komune in širše družbene skupnosti. Ta pouk bo torej izredno pomemben, ker bo pripravil bodoče proizvajalce na njihove funkcije v delavskem in družbenem upravljanju.

Poklicne šole bodo dajale zaključno izobrazbo; bodo javne šole, se pravi, da bodo vpisovale učence samo na podlagi razpisa.

Dolžina trajanja izobraževanja v posameznih poklicnih šolah bo različna, odvisna bo od zahtev posameznega poklica.

Organizacija vzgojno izobraževalnega procesa predvideva, da se mora teoretično in praktično vzgojanje in izobraževanje izvajati po določenem načrtu in pod strokovnim vodstvom poklicne šole.

Močno se bo zaostрил kriterij glede učnega kadra v teh šolah, zlasti na področju praktičnega pouka, kjer je bil doslej zastavljen kader brez vsake pedagoške usposobljenosti. Ustvariti je treba tak sistem, da bodo v poklicne šole prihajali kot učni kader najposobnejši strokovnjaki iz proizvodnje in družbenih služb. Seveda pa taka orientacija že takoj v začetku zahteva, da takoj vskladimo osebne dohodke, na šolah z osebnimi dohodki enakih strokovnjakov v proizvodnji.

Enako se bo povečala zahtevnost učbenikov in skript.

Organizacija poklicnih šol pa bo istočasno zahtevala razširitev in vsebinsko ustrezajočo usmeritev dela izobraževalnih centrov v gospodarskih organizacijah in družbenih službah. Svet LRS za strokovno izobraževanje pripravlja posebno priporočilo gospodarskim organizacijam in družbenim službam, da bi pospešile ustrez-

no kvaliteto dela izobraževalnih centrov.

D. H.

Rudi Gašperin

Te dni je v Starem trgu pri Ložu umrl v 76. letu starosti Rudi Gašperin — prosvetni in javni delavec. Doma je bil iz Vipave, učiteljice pa je končal v Ljubljani. Kot prosvetni delavec je služboval v raznih krajih Slovenije, nazadnje v Starem trgu pri Ložu, kjer je bil nekaj časa tudi šolski upravitelj. Obiskoval je tudi slikarske šole

v Pragi, Ljubljani in Zagrebu. V svoji življenjski dobi je mnogo slikal in se udeleževal s svojimi deli več slikarskih razstav. Obiskoval je tudi Jugoslavijo ni bil preveč naklonjen, zato je razumljivo, da se je vključil v narodnoosvobodilno gibanje. Kljub visoki starosti je bil še vedno aktiven član pevskega društva in član DPD »Svoboda« Loška dolina, kjer je bil vedno pripravljen pomagati in svetovati. Na njegovi zadnji poti ga je spremljalo mnogo ljudi, raznih predstavnikov in solških otrok. Na pragu postopajo osemletke v Starem trgu se je od njega poslovil predsednik društva upokojeencev tov. Martinček Matija in učenka osemletke Stari trg. V slova pa mu je zapel tudi mladinski pevski zbor osemletke. Ob grobu na pokopališču v Podčerkvi se je od njega poslovil predsednik sindikata podružnice prosvetnih delavcev Loške doline tov. Lado Furlan in moški pevski zbor »Svoboda« Loška dolina. H grobu so položili več vencev, med katerimi je bil tudi venec prosvetnih delavcev in solških mladine iz Cerknice.

V Loški dolini ga bodo ohranili v lepem spominu.

Knjižnica mladinske pevske literature v Celju

Mladinski pevski festival v Celju pripravljajo centralno knjižnico, predvsem mladinske literature. V knjižnici bi radi zbrali vse, kar je bilo ustvarjeno ali je izšlo na polju mladinskega zborovskega petja, solskega petja, pevskih vadnic, pevskih metodik itd. pri nas in drugod. Prav tako želimo zbrati vso dokumentacijo o pevskega udejstvovanju mladine pri nas. Počasi želimo razširiti to knjižnico tudi za odrasle pevske zbore.

Prosim vsi, ki imajo karkoli s tega področja — pa tega več ne rabijo, da odstopijo vse Mladinskemu pevskemu festivalu v Celju. Dobrodošla so pesmarice, pevke vadnice in šole, metodike, rokopisi pesmi, programi koncertov in pevskih prireditvev itd.

Prepričani smo, da leži pri prosvetnih delavcih mnogo tega gradiva, ki bi nam zelo prav prišlo v praktične, predvsem pa v študijske namene. Hvaležni vam bomo za vsak tudi najmanjši doprinos. Pošljite ali sporočite na Mladinski pevski festival v Celju.

O pouku tujih jezikov na osemletkah

Nekaj praktičnih nasvetov mlajšim predavateljem

Ker so strokovni aktivni ponekod že dalj časa v zastoju in ker na marsikateri šoli predavatelji začetniki nimajo nikogar, ki bi se nanj obrnili za strokovne nasvete, jim hoče priučiti članek dati nekaj smernice za delo, da bi lažje premagali začetne težave in brez predolgega tavanja prišli do uspešnih prijemov pri svojem poklicnem delu.

Najprej bo govora o načinu poučevanja, nato o spraševanju, in ocenjevanju in končno o strokovnem izpopolnjevanju.

A. O načinu poučevanja

1. Nikdar ne pričnimo nove lekcije tako, da jo učenci že prejšnjo uro dobijo za domačo nalogo, da že naprej prepisujejo besede nove lekcije in se jih naučijo na pamet. Vse nove besede mora učenec spoznati šele pri razlagi nove lekcije, v živi povezavi s celotno vsebino berila.

2. Novo lekcijo predelajmo najprej ustno s pomočjo slik, risb, na tabli, fanelograma, kretenj, predmetov, ki jih prinesemo s seboj, slovarjev in slikah, ilustriranih knjig in revij in še mnogobesedna, na kar nas bo spomnilo berilo samo, ki ga razlagamo. Čim bolj bomo iznajdljivi, tem bolj bodo učenci zapopadli nove be-

sele in nove stavčne zveze. Vse to potem z jasnimi in učni stopnji učencev primernimi vprašanji v tujem jeziku utrdimo in predelamo.

Pri jezikovnih vadnicah, ki so zgrajene na indirektni metodi, je to delo včasih težko in na kakih mestih tudi neizvedljivo, ker so preveč abstraktna. V teh primerih se moramo zateči k prevajanju.

3. Ko smo novo lekcijo razložili in v vprašanji utrdili, učenci odprejo knjige in mi jim jo glasno in razločno preberemo. Zatem jo stavke za stavkom jasno prevedemo, da ne bi kdo imel napačne predstave o kaki besedi, ali da ne bi napačno razumel kakega mesta.

4. Zatem berejo lekcijo še učenci sami, od dobrih pa vse do slabih. Za domačo vajo učenci novo lekcijo prepisujejo, kakor tudi nove besede.

5. Naslednjo uro pri vadnicah z direktno metodo najprej vprašamo za redno branje nove lekcije. Zatem pri zaprtih knjigah stavimo učencem po nekaj vprašanj iz vsebine lekcije. S tem smo jih pripravili na prvo vajo, ki jo nato enkrat ali dvakrat predelamo in nato damo za domačo nalogo.

Pri vadnicah z indirektno metodo takoj po branju preidemo na predelavo prve vaje, ki so tu vedno vprašanja in odgovori. Vse odgovore pišejo učenci na tablo in v svoje zvezke, sicer bi napravili preveč pravopisnih in drugih napak. Za domačo vajo prepisujejo ta vprašanja in odgovore in se jih dobro naučijo, v kolikor si jih že v šoli niso zapomnili.

6. Naslednjo uro najprej vprašamo branje, nato pa jim stavljamo vprašanja in berilo. Zatem preidemo na predelavo naslednje ali naslednjih vaj v lekciji, kar zavis od njihove dolžine in težavnosti. Pri vadnicah z direktno metodo so te vaje že zapadene v tekstu lekcije in služijo le za nadaljnjo utrditev jezikovnega čuta. Pri vadnicah z indirektno metodo pa so vaje zgolj slovnične in včasih brez zveze z besilom (slovnična zaradi slovnic!). Preden pristopimo k njim, pojasnimo na tabli na dveh ali treh nazornih primerih v njih vsebovano slovnično pravilo. Nato jih predelamo in učenci si jih pišejo v svoje šolske zvezke. Za domačo nalogo jih prepisujejo v zvezek za domačo vajo in se jih naučijo, ako se jih niso že v šoli.

7. Naslednjo učno uro najprej novo lekcijo spet beremo, nato pa sprašujemo učence paroma. Eden stavlja vprašanja (kake tri bo dovolj), drugi nanje odgovarja. Zatem zamenjata vlogi. Pričnemo z boljimi in nato počasi preidemo k slabšim. Vaje pod lekcijo pa sprašujemo posamezno. Ako nam preostaja še kaka nepredelana vaja, jo na zgornji način predelamo in damo za domačo vajo. Ako je ni, damo ponovno prepisati lekcijo ali pa eno že predelanih vaj, ki je težja ali vsebinsko važnejša.

8. Ako bomo pri stavljanju vprašanj iz napačnega odgovora ali kako drugače spoznali, da učenec vprašanja ne razume, se ne bomo obotavljali in zahtevali, da učenec vprašanje prevede v slovenščino. Ne delajmo si utvar o neki idealni direktni metodi, kjer bi vsi učenci vse došli in si vse zapomnili. Pri slabših učencih se moramo pogosto zateči k prevodu v slovenščino, sicer bomo sami krivi, ako bo učenec po nekaj mesecih popolnoma odpovedal. To je potrebno tako pri vadnicah z direktno kot z indirektno metodo.

9. Ko smo vse vaje predelali, bomo v sedmem zlasti pa še v osmem razredu vadili tudi obnavljanje vsebine, ako je lekcija za to primerna. Obnovo vsebine damo potem za domačo vajo in jo pozneje lahko porabimo tudi za šolsko nalogo.

10. Včasih bomo v kaki lekciji našli jezikovno in vsebinsko lep odstavek. Učenci se ga bodo naučili na pamet. S tem si bodo povečali jezikovni čut in izrazno

dovolj, drugi nanje odgovarja.

Zatem zamenjata vlogi. Pričnemo z boljimi in nato počasi preidemo k slabšim. Vaje pod lekcijo pa sprašujemo posamezno. Ako nam preostaja še kaka nepredelana vaja, jo na zgornji način predelamo in damo za domačo vajo. Ako je ni, damo ponovno prepisati lekcijo ali pa eno že predelanih vaj, ki je težja ali vsebinsko važnejša.

8. Ako bomo pri stavljanju vprašanj iz napačnega odgovora ali kako drugače spoznali, da učenec vprašanja ne razume, se ne bomo obotavljali in zahtevali, da učenec vprašanje prevede v slovenščino. Ne delajmo si utvar o neki idealni direktni metodi, kjer bi vsi učenci vse došli in si vse zapomnili. Pri slabših učencih se moramo pogosto zateči k prevodu v slovenščino, sicer bomo sami krivi, ako bo učenec po nekaj mesecih popolnoma odpovedal. To je potrebno tako pri vadnicah z direktno kot z indirektno metodo.

9. Ko smo vse vaje predelali, bomo v sedmem zlasti pa še v osmem razredu vadili tudi obnavljanje vsebine, ako je lekcija za to primerna. Obnovo vsebine damo potem za domačo vajo in jo pozneje lahko porabimo tudi za šolsko nalogo.

10. Včasih bomo v kaki lekciji našli jezikovno in vsebinsko lep odstavek. Učenci se ga bodo naučili na pamet. S tem si bodo povečali jezikovni čut in izrazno

sposobnost. Da bi se vsake lekcije učili na pamet, bi bilo preutrujujoče in enolično in bi več škodovalo kot koristilo.

11. Dialog najprej vadimo z dvema dobrima učencema. Pri tem natančno utrdimo izgovor in pomen vsake besede in vsakega stavka. Navajamo jih tudi na prirodnost v govoru in drži in zahtevamo nekaj kretenj. Do tega imajo učenci veliko veselje in zato pri tem tudi veliko pridobijo. Ko smo tako dialog uvadili, ga parkrat preberemo, da učenci ne delajo napak v izgovoru. Doma se ga gladko naučijo na pamet in prihodnjo uro jih sprašujemo dialog v parih.

12. Kdaj pa kdaj jim napišemo na tablo kako smešnico, besedno igro, anekdoto ali primerno pesmico, kar vse dobro razložimo in izgovorno uvadimo. Pesmice se naučijo na pamet, za kar imajo tudi veselje.

13. Tu in tam bomo našli deset minut časa za kratek diktat. Kadar si ga bodo učenci medsebojno popravljali, ga bomo vzeli iz vadnice. Kadar ga bomo popravili sami, si ga bomo lahko sami sestavili. S pisanjem diktatov se učenci zelo utrdijo v pravopisu.

14. Prvo ali prvi dve uri ob pričetku šolskega leta in morda še ob pričetku drugega polletja bomo učencem predvajali gramofonske plošče, ki jih imamo za vse pri nas uvedene tuje jezike ali direktno ali po magnetofonskem traku. Tako že takoj spo-

četka slišijo pravilno izgovorjavo, kar je nadvse koristno. Če tega pripomočka nimamo, pa tudi sicer jih bomo navajali, da jezik, ki se ga učijo, poslušajo doma po radiu pa tudi pri filmskih predstavah. Z vestnim poslušanjem lahko dosežejo velik napredek pri razumevanju govornega jezika.

15. Učence 7. in 8. razreda bomo navajali k branju tujezizičnih knjžic, ki jih prodajajo naše večje knjižarne. Morda imamo primerne tujezizične knjižnice tudi na šoli. Tako učencem tuji jezik ne bo več le šolski predmet, temveč stvar, za katero se bodo zanimali.

16. Učencem bomo jezik zelo približali, ako bomo po kaki bolj naporni snovi konec ure ali kako uro nadomeščanja porabili za to, da jim povemo kaj zanimivega iz življenja naroda, o njegovih običajih, hrani, podnebnju, zemlji ipd. S tem se bo povečalo njihovo zanimanje za jezik in tudi učni uspeh.

17. Ne jemljimo učne snovi prepočasno, ker to zmanjšuje veselje in voljo do dela. Prav tako pa tudi ne hitimo. Naglica je še bolj škodljiva. Merilo naj nam bo: ko večina razreda lekcijo obvlada, preidimo k novi snovi.

18. Zahtevajmo rednost pri domačih vajah. Ob polletju in koncem šolskega leta upoštevajmo vestnost, izgled in pravilnost domačih vaj tudi pri določanju ocene.

Nižja stopnja:

23. in 24. marca:
HALO, HALO POMLAD
30. in 31. marca:
POJTE Z NAMI, OTROCI
6. in 7. aprila:
POVEST Z ZELENE LIVADE
13. in 14. aprila:
ZAKAJ TAKO
20. in 21. aprila:
JANEKOVA ZGODBA

Srednja stopnja:

20. in 21. marca:
POGLED SKOZI RAZPRTA
VRATA
27. in 28. marca:
GLASBENO POPOTOVANJE
PO STAJERSKEM
3. in 4. aprila:
EKSPRESNO PISMO
10. in 11. aprila:
BILI SO TEZKI DNEVI
17. in 18. aprila:
ČEBELAR ANTON JANSKA
24. in 25. aprila:
TITANIC

Višja stopnja:

22. in 23. marca:
BELA ŽOGICA
27. in 29. marca:
HECTOR BERLIOZ
3. in 5. aprila:
CIRIL KOSMAC
10. in 12. aprila:
OBISK V STEKLARNI
17. in 19. aprila:
ZA MESTNIM OBZIDJEM
24. in 26. aprila:
ZA EN SAM UTRIP SRCA

Srednja stopnja

POGLED SKOZI PRIPRTA
VRATA

Oddaja »Pogled skozi razprta vrata« je bila v programu že za konec februarja in glede na to tudi navedena v letošnji 4. številki priloge. Nekatere tehnične težave, ki jih ima redakcija s pisni tekstov, pa so povzročile spremembo repertoarja, zato smo preložili omenjeno oddajo na kasnejši datum.

O namenu in poglobitvenih značilnostih oddaje je spregovoril že kratki komentar v prejšnji prilogi. Ker pa redakcija takrat, ko je bilo treba pripravljati gradivo za priložnost, teksta še ni dobila na vpogled, je bil komentar bolj načelna navodila kot konkreten opis. Tako najbrž ne bo odveč, če oh oddaji vnovič zapišemo nekaj besed in dodamo okvirni oznaki še vsebinsko razčlenbo.

Oddaja prikazuje raznolikost konkretnih možnosti za vključevanje najmlajših v društvene dejavnosti ter družbeni in človeški pomen takega udejstvovanja. Zgodbo sproži poseben dogodek v štirinastletni družini: mati nekega dne pri kosilu na vsem lepem sporoči, da se je odločila in da pojde v službo. Njena odločitev v mnogočem spreminja ustaljeni dnevni red v družini, in sicer ne samo v tem, da bodo imeli poslej v gospodinjstvih opravilih vsi, tudi oče in otroka Fedor in Mojca, več nalog in več odgovornosti, pač pa tudi v tem, da družina ne bo več toliko skupaj, kot je bila doslej. Otrokom so domače igre z očelom in materjo pomenile vse razvedrilo. Bala sta navajena nanje, čeravno so ju tu pa tam že pričele dolgočasiti. Materina odločitev, da pojde v službo, postavi tudi pred oba otroka nove zahteve in jima odpre nove možnosti. Pokaže se, da jima je potrebna družba njunih sovrstnikov tudi pri igri, torej v času, ko ne sedita v šolskih klopih. Pri tem ne gre za »pocestno« družino, saj so tu še organizacije, kot taborniki, telovadno ali športno društvo, krožek ljudske tehnike, šahovski klub, pevski zbor ali igralska skupina in še gela vrsta drugih. Toda kam? Kam, če ne več natančno, kako poteka življenje v posameznih skupinah in kaj posamezne društvene dejavnosti nudijo. Treba si jih je poglobljevanje. Oba protagonista v pričujoči oddaji, Mojca in Fedor, se odločita, da bosta malce poškilila »skozi razprta vrata« posameznih društev. A preden gresta na pot, jima mati v kratkem načelnem »referatu« razloži smisel in pomen človekovega

družbenega sožitja, torej življenja v skupnosti, življenja, ki je človeku dano, kljub temu pa se ga mora učiti; imeti mora možnosti za shajanje s soljudmi, naj bodo organizacije, društva, prireditve in kar je še podobnega. Gre torej za ugotovitev družbenega pomena dejavnosti, ki so tema te oddaje.

Temu sledijo obiski v nekaterih izmed društev: najprej v telovadnici v telesnovzgojnem društvu Partizan, potem pri pionirskem pevskem zboru, pri mladih tehnikih v njihovem krožku, pa še pri tabornikih, v filmski sekciji, pri kotal-karjih in mladih risarjih. Poslušalci ju — namreč Fedorja in Mojco — neposredno pospremi v telovadnico, k pevski vaji in v tehnično delavnico; o ostalem zvemo iz Fedorjevega pripovedovanja.

Vse, kar si ogledata, ju navduši in privablja, izkaže pa se, da življenje ne dopušča uresničitve vseh želja. Človek si mora izbrati določeno delo, določen poklic in določeno udejstvovanje, ne sme pa biti pri tem ozek in enostranski. Nasprotno. Prizadevati si mora — in tudi družba! — da bo širok, vsestranski razgledan in odprt za številne pojave, ki jih prinaša življenje. Prav v uresničevanju tega načela je tudi smisel raznolikih družbenih in društvenih dejavnosti.

- Višja stopnja 20. marca ob 14.05
22. marca ob 8.55

BELA ŽOGICA

V našem življenju — včasih čisto kje ob robu, kot pravimo — se velikokrat dogajajo zgodbe, o katerih bi vsaj na prvi pogled težko rekli, kaj pomenijo in če sploh kaj pomenijo. Ena takih je tale zgodba o beli žogici, pravzaprav bolj o fantih in dekletih, ki so se zbrali okoli nje, da jim je vsaj za nekaj časa postala središče.

Zgodba torej pripoveduje o skupini učencev podeželske šole, ki so vzljubili — ob improvizirani mizi in slabih loparjih — namizni tenis. Samo ob sebi to seveda ni nič posebnega, celo nič redkega, zlasti pa — bi rekel kdo — nič važnega. Yendar pa so učenci tiste šole mislili drugače in tu se stvar začne. Obsejala jih je misel o čisto pravi namiznoteniškem klubu, o novih mizah, mrežah in loparjih. Sanjarili so o popolnejši igri, o inštruktorjih, o tekmovanjih s številnimi udeleženci in množico gledalcev. Res

prave otroške sanje, ki vse preveč rade in preveč pogosto zaradi tega ali onega razloga ostanejo prazno sanjarjenje.

Sodeč po zgodbi o beli žogici pa to ni nujno vedno tako. Uči nas, da take otroške sanje ne baje biti prazno sanjarjenje, kadar zato obstajajo določeni pogoji. Najprej — tako se zdi — je potrebno, da sanje posameznikov postanejo volja mnogih, če naj se sanje tudi uresničijo. Pri tem pa je zgodba o beli žogici vendarle izjemna. Afirmira voljo teh mladih ljudi do skupne akcije, do podrejanja majhnih osebnih koristi nekemu večjemu, ki je hkrati namen vsakega posameznika in vseh skupaj. In v tem je smisel te preproste zgodbe...

- Nižja stopnja 23. marca ob 14.05
24. marca ob 8.55

HALO, HALO, POMLAD

»Sušec ima rep zaviti,« pravi že stara ljudska modrost; in tudi letos bo, kakor kaže, gospodaril še lep čas po svoje. Tako se bo morebiti rogal snežni metej tudi klicu »Halo, halo pomlad!«, kakor je našlov naš oddaji, a ker 21. marca že celo koledar odklene vrata pomladi in ker jo vsi — pa še posebej otroci — stežka čakamo, bo naš avizo vendarle kar na mestu.

Marja Cerkovnikova je na priljubljeno spisto temo »Pomlad prihaja« napisala razgibano oddajo, ki je malone detektivka, pa bo otrokom hkrati nanizala glavne značilnosti pomladi, zlasti pa podčrtala veselje in življenjsko radost, ki ju vzbuja v naših srečih.

Iz radijskega studia se oglasi pripovedovalec — reporter in — kiha. Ob sebi ima namreč Vesno Pomlad in vse njeno bogastvo: kupe dišečega cvetja. Srečal jo je bil na potovanju. Ko pa je hotel to povedati otrokom, so bile njegove besede tako neboljane, da se je Pomlad ponudila, da se sama predstavi in hkrati pove, kako se ji je posrečilo priti v deželo; stvar je bila to leto namreč zapletena.

S kamionom, do vrha naloženim s kovčki, se je Pomlad pripeljala do meje. Na carini je niso spoznali in so — kakor od vsakega potnika — tudi od nje zahtevali podatke in pregled prtljage... Dokumentov nimajo; ime ji je Vesna Pomlad; rodi se vsako leto znova, tu prej — tam pozneje; vsako leto je nova in zmerom mlada; dokumenti in podatki sploh niso važni, važno je le, da je vse veselo, da sijje sonce, da vse raste in cveti, da minejo prehladi in angine in pa — da so ljudje zadovoljni... Toda carinik ne

razume; nič se ne zgane v njem niti ob Vesnini pesmi niti ob pogledu na zvončke, trobentice, vijolice, te lohi, tulipane, narcise, ki so jih polni njeni kovčki; potnica se mu zdi vse bolj sunljiva. Vesna skuša cariniku odpreti oči in srce, a ko ga niti nežna glasba ne zbudi iz mrtvila, mu jezna uide.

Kaj, če je potnica vohunka — prešine carinika in alarmira milico, naj ji sledi. Svojo zmoto spozna šele, ko se vrne v pisarno in mu iz cvetja, ki mu ga je bila mladenka pustila na mizi, znova zazveni pomladna pesem. Toda zasledovanja ne more ustaviti.

Vtem hiti Pomlad dalje s svojim vozilom in razmišlja, kako bo s soncem, toplim soncem, raztalila zaledenela srca, da bodo spet vedela za rože in za pesmi. Sopotnica dobi staro ženico. Ko ji starka pove, da nese med za bolnega vnuka, ki mu je bil zaškolil pozni mraz, sklene Pomlad kar brž pregnati zimo: okno odpre in razsiplje polna prgišča cvetja po dotlej mrtvih livadah.

Tik pod klancem, vrh katerega je starka doma, opazi Vesna, da jo zasledujejo. Rada bi se izognila novim neprijetnostim, pa poprosi babico, naj jo zamenja za volanom. Starka se brani, češ da se na ta posel ne razume. Ko pa izve, da zasledujejo mlado ženo zavoljo cvetja, ki ga vozi s seboj, je na mah odločna, Vesno skrije v kabini, sama si da opraviti pri motorju kot vreden sofer, ki pregleda motor, preden spelje v tako strm klanec; tako miličnike res premosti.

V vasi vrh klanca obe potnici veselo sprejmejo. Babica se pošali, da je pripeljala pomlad, a ljudje ne verjamejo. Otroci menijo, da je pomlad drugačna, da nosi slammik s šopki cvetja, visoke pete in na njih zvončke, krog vratu verižico iz vijolic in okoli rok zapestnice iz trobentice, obleko pa iz tančic. Toda že se jim odpro oči — in pred sabo zagledajo pomlad, prav takšno, kakršno so si zamišljali; zarajajo z njo in zapojejo. Tu sreča Pomlad tudi reporter in jo poprosi, da ga popelje s sabo do Ljubljane. In tu se zgodba konča in hkrati začne.

Gradnja oddaje je za mlade poslušalce morebiti malce zahtevna, nekoliko jim bo najbrž tuje poslovanje na meji, vendar vse to ni bistveno, hkrati je pa moč s kratko razlago pred oddajo ali po njej tudi teh nekaj malenkostnih težav zlahka premostiti.

MLADINSKA RADIJSKA IGRA
(vsako nedeljo ob 8.00)

25. marca — Bogomir Magajna:
BRKONJA CELJUSTNIK
(prir. J. Zupan — ponovitev)
1. aprila — Matjaž Kmecl:
ODLOCILNI DAN V MACJI
ZGODOVINI
(ponovitev)
8. aprila — Ante Ilić:
LEGENDA O TISOČ ZMAJHI
(ponovitev)
15. aprila — Sv. Ruškuc:
PRIMI GA, ČE GA MORES
(ponovitev)
22. aprila — Brane Dolinar:
ZAČARANA NOGOMETNA
ŽOGA
(prva izvedba)
29. aprila — Aleksandar Popović:
RDEČI ARHMED
(ponovitev)

Višja stopnja

27. marca ob 14.05

29. marca ob 8.55

Srednja stopnja

3. aprila ob 8.55

4. aprila ob 14.05

HECTOR BERLIOZ

Čas romantične umetnosti sloni na dveh velikanskih stebrih: na revolucionarnem letu 1830 in dogodkih v Pariški komuni 1871. Na severu in jugu Evrope prelivajo kri za ustanovitev nacionalnih držav, za Italijo in Nemčijo. Siloviti kres narodne zavesti uničuje enkrat za vselej ozke in trile ograde nešteti držav, ki nikakor ne morejo razumeti novih dni. Starikava Avstrija zdaj prvič začuti, kako močni so zublji novega požara, le neizmerna (tudi neizmerno zastala) carska Rusija opazuje od strani gomazenje po Evropi in dekabristični vestaji navkljub se ji še vedno zdi, da je Pariz daleč in bog visoko.

Dandanes si preradi vse dogodke ogledujemo skozi očala zasanjanih valčkov in drobnih preludijev, zakaj prav v letih, ko »edini« Liszt in nežni Chopin segata v najvišje vrhove pianistične umetnosti in ni »boljše« družine brez lastnega salona in glasovirja... prav ta čas vdahne Berlioz simfoničnemu orkestru neznano in predrzno novo govorico. Nikoli doslej si ni glasba dovolila tolikšnega razkošja zvočnih barv. Če je bil klavir pripraven za intimitno izpoved, je posle orkester izpolnjeval želje skladateljev, ki so hoteli slikati velike prizore in mnogo usod. Izvor njihovega ustvarjanja postane pesniško delo ali vsaj ideja, ki jo skušajo preliti v glasbo — v »programsko glasbo«, kot pravimo, saj lahko vsebine njihovih skladb brez posebnega truda zapišemo kar z besedami.

Toda vsebina literarnih del se ni mogla nikoli sprijazniti s strogo obliko klasične simfonije. Tega se je prvi dobrodu zavedel že Berlioz. Stavki njegovih simfonij niso več vlnjati, o samostojni sosedje; večje jih glasbena misel, ki ponazarja vsebino ali junaka dela ter ji lahko sledimo skozi vso pripoved tja do zadnjih aktov. Imenuje jo »fiksna ideja« (danes ji pravimo vodilni motiv) in prvi zavestno gradi skladbo z njeno pomočjo. Da pa bi bil jasen kolikor se le da, pripiše stavkom svojih simfonij prvič tudi razlage.

5. decembra 1830 je v dvorani Pariškega konservatorija priredil mladi skladatelj (27 let mu je bilo takrat) večer lastnih del. Berliozovo ime v francoski prestolnici ni bilo več neznano, saj si je nekaj mesecev prej (po treh neuspešnih poskusih) priboril Rimsko nagrado — najvišje priznanje, ki ga lahko doseže mladi skladatelj francoskega rodu. Tega leta pa je poleg julijske revolucije zmagala v Parizu ob krstni predstavi Hugojeve drame »Ernani« (pozneje je služila kot osnova za libreto Verdijeve opere) tudi romantična umetnost. Hugo, Mérimée, Delacroix, Chopin, Berlioz, Liszt... ta peščica velikih ljudi, ki prisvaja za svoje vzornike mimo Shakespeara, Goetheja in Beethovna komaj še koga, ustvarja zdaj nova dela, polna silovitih strasti in nemira velikih duhov. »Praviljam ogromno instrumentalno skladbo nove vrste,« piše Berlioz sestri, »s katero bom poskusil močno učinkovati na svoje poslušalce.« Ta nova skladba je — Fantastična simfonijska, opis umetnikovih upov in ljubezni do angleške igralko Harriette Smithsonove. Roman, ki

ga je splela okoli njunih imen Berliozova impulzivna narava prav tako kot njegova bujna domišljija, je bil seveda prava poslastica za opravičljive jezike pariške družbe. Lahko si mislimo, kako je zraslo zanimanje za koncert skladateljevih del 5. decembra 1830 ob novici, da bodo na njem prvič izvedli tudi Fantastično simfonijo.

A simfonijska je uspela tudi brez te neprijetne reklame — zaradi svojih resničnih lepôt in iskrene izpovednosti. Berlioz piše domačim, da je bil njen triumf prav »satanško ognjevit« in je poln novih načrtov. Toda življenje je včasih tako svojeglavo! Nenehne denarne skrbi, bolezn, nesrečni zakon in brezbržnost okolice mu grenijo ter jemljejo vsako voljo do dela. Pariz ostaja največkrat gluha za vsa prizadevanja in viške Berliozovega genija. Nič ne pomagajo sijajni uspehi na turnejah po vsej Evropi... domači Pariz jih skoraj sprepleda. »Ne morem več...« piše skladatelj zadnje mesece svojega življenja, »čutim, da bom umrl... v nič ne verujem. Strahovito mi je dolgčas. V Parizu ni nikogar...« — izdihnil je 8. marca 1869, star 66 let.

Nižja stopnja

30. marca ob 14.05

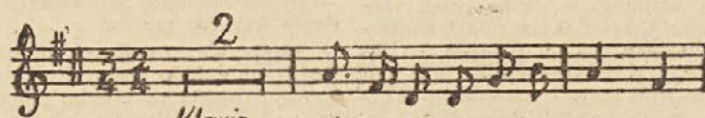
31. marca ob 8.55

POJTE Z NAMI, OTROCI

O Luni
(Ljube Krakar)

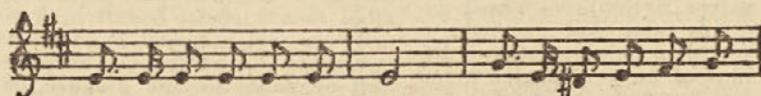
Šaljivo

Janez Kuhar

Klavir

1. Kaj počnemo najsto lu—no,
2. Zdaj je kakor prekleja su—ha,
3. Tisto mulo naj le ku—ha,
4. Za zobé pa bo do—bi—la

1. ki obnaša se ta—ko kot strašilo dolgo—
2. drugič spet jo zob bo—li, ah, in kadar mulo
3. a potem naj jo po—je, saj je vsa drug teden
4. aspí ri—nie in o—bliz, ker čevšola bo fio—

1. klju—no, da nikdar ne veš, kaj bo?
2. ku—ha, kuhja jo po sedem dni.
3. su—ha, ko da nikdar nič ne je.
4. di—la takšna, bo z njo velik križ.

EKSPRESNO PISMO

Dandanes mine komaj nekaj ur, da prispe ekspresno pismo iz rok pošiljatelja v roke naslovljenca. Vlaki, letala in avtobusi so na voljo poštnim uslužbencem vsako uro dneva in noči.

Ob tem dejstvu pa se lahko vprašamo: kako neki je potovala pošta — nujna neodložljiva pošta — v vojnih dneh, ko partizani niso imeli poštne zvez in ne vlakov, avtobusov ali letal. In vendar so morala nujna vojaška sporočila premeriti daljave kar se da naglo. Kako in po kakšnih poteh — o tem bo lahko pripovedoval nekdanji kurir Tone najbolj živo in prizadeto. Da, nekdanji kurir Tone, glavna oseba v naši oddaji z naslovom »Ekspresno pismo«. Spomnil se bo enega najbolj dramatičnih in tudi najbolj tragičnih doživetij, pravzaprav poti prestreljenega ekspresnega pisma, ki so si ga kurirji podajali iz rok v roke, dokler ga niso prinesli na cilj in tako pomagali pri izvedbi ukaza, poslanega iz partizanskega poveljstva brigadam z Dolenskega in iz Beke krajine, naj prebredojo Savo in se umaknejo na štajersko stran.

Iz zgodbe je mogoče izluščiti v šolsko uporabne namene predvsem opis kurirske službe, vključene v redni sestav partizanske vojske. Brigada in manjše enote so bile raz-

tresene tako rekoč po vsej deželi, včasih daleč daleč vsaksebi, kljub temu pa so morale biti medsebojno povezane, saj bi si sicer uspešnega vojskovanja in lomljenja sovražnikovih sil sploh ne bilo mogoče zamisliti. Vsaka enota je imela svojega kurirja in tako je bilo mogoče ustanoviti posebno kurirsko zvezo, ki se je najprej razširila po Dolenski in Beli krajini, kasneje pa še drugod po Sloveniji. To zvezo bi lahko primerjali današnji pošti, le da je bilo v vojnih časih delo veliko težavnejše. Marsikdaj se nam ob prebiranju partizanskih spominov zazdi, da je bilo opravljanje kurirskih nalog nekaj manjvrednega in manj odgovornega. Pa ni tako. Za kurirje so izbrali najbolj iznajdljive in najbolj predane fantje, pripravljene na najhujše napore. Počasi se je kurirska zveza tako razprostrla, da se je iz nje oblikovala posebna organizacija. Zgradili so bunkerje in skopali zemljanke, da bi imeli kurirji kje spati. Bunkerji posameznih kurirjev so si bili oddaljeni tudi ure in ure hoda. Kurirji so živeli skrito, saj ni smel nihče od nepoklicanih vedeti zanje in njihova bivališča. Na pot so šli ponoči, vendar ne do drugega bunkerja, pač pa na posebe vnaprej določene prostore, ki so jim rekli javke in kjer so se shajali s svojimi tovariši-kurirji, da so jim predali pošto ali pa jo prejeli od njih. V enem bunkerju je prebivalo skupaj po šest do deset kurirjev. Obloženi s pismi, časopisi in brošurami so se vsak večer po dva in dva gubili v temo, naj je bilo nebo posuto z zvezdami ali pa je bil jesenski dež in pihala ledena burja. Nahrbtniki so bili včasih težki tudi po več deset kilogramov, saj je bilo treba raznesti cele gore v ilegalnih tiskarnah natisnjene materiala. V brigadah so na kurirje — »poštarije« nestrpno čakali. Ni pa bila naloga kurirjev samo raznašati pošto. Večkrat se je primerilo, da so morali voditi s seboj tudi ljudi, ki so potevali po skritih poteh.

Kurirske poti so bile naporene in nevarne. Nema lokrat se je zgodilo, da se kurir s svoje nočne poti ni vrnil. Zašel je v zasedo in obležal oblit s krvjo. Drugič spet je prišel kdo ves oblit s krvjo. A prav zavoljo vseh teh težav je imel kurir po opravljeni nalogi toliko večje zadovoljenje.

O vsem tem spregovori oddaja z naslovom »Ekspresno pismo«. Njen uvodni del je splošna, nekako »zgodovinska« razlaga partizanskih kurirskih zvez, drugi del pa te podatke ilustrira z enim izmed nešteti dramatičnih primerov.

Višja stopnja

3. aprila ob 14.05

5. aprila ob 8.55

CIRIL KOSMAČ

Literatura — nekaterim pust šolski predmet, drugim pričevanje o življenju. Oboji imajo prav. Tisti, ki vedo v literaturi podatke iz življenja pisateljev, morda še letnice izdaje njihovih del, se pač lahko pritožujejo. Kakor pa vzameš v roke dela, jih prebereš — ali bolje rečeno: podoživiš — je stvar popolnoma druga. Vsaka knjiga, da — vsaka novela, črtica je kos življenja, prepojenega s pisateljevimi spoznanji.

Ustavimo se to pot pri Cirilu Kosmaču — znanem in priznanem najboljšem živčnem slovenskem pisatelju. Če bi vedeli o njem le to,

da se je rodil 1910 na Slapu, da je izdal knjigi »Sreča in kruh« ter »Pomladni dan«, da sta njegova scenarija za dva najboljša slovenska filma »Na svoji zemlji« ter »Balada o trobenti in oblaku«, pa morada še to, da vsake toliko časa izide kakšna njegova novela v Naši sodobnosti — bi bilo, če bi si hoteli vse zapomniti, dosti premalo, da bi Kosmača spoznali in doživeli, kar nam je povedal.

Zato pojdite z nami v samotno Idrjsko grapo — tam teče Idrjica, stisnjena v dva gorska grebena. Ob Idrjici je samotna Bukovčarjeva domačija — Kosmačev dom. Tam je preživel mladost, tam ga je zatekel čas prve svetovne vojne, glušilo ga je bobnenje s Soške fronte in spoznal je pomanjkanje. Ob koncu vojne se je oče vrnil — a mati je iz dneva v dan bolj bolehal. Idrjska grapa je pripadla pod Italijo in Kosmač je hodil v italijanske šole. Nazadnje je zmanjkalo denarja — ostal je doma in se sam pripravljaj za izpite. Vse je srečno opravil — a prvi dan po izpiti mu je umrla mati. Preden so jo pokopali, so prišli ponj karabinerji in ga odgnali v zapor. Zdel se jim je politično nevaren. Bil je v toliminskih, koprskih in tržaških ječah. Po vrnitvi domov sta se z očetom po-

slovala: sin je zbežal čez mejo v Jugoslavijo. Sledilo je 15 let brezdomstva, nekaj v Jugoslaviji, pa v Angliji, Franciji, Spaniji, Egiptu. Med vojno se je vrnil in priključil narodnoosvobodilni vojski.

Po osvoboditvi se je vrnil v rodno Idrjsko grapo, očeta ni bilo več — ubili so ga v taborišču. Doma je bila teta Anca, ki mu je pripovedovala številne zgodbe o sosedih in njihovem življenju med NOB. Iz tega so zrasle novele, pa tudi scenariji za oba filma. Vsi poznamo Očka Orla iz prvega slovenskega filma, pa tudi Temnikarja ne bomo nikoli pozabili. Celotno razpoloženje ob vrnitvi po 15 letih pa nam podaja — prepleteno s težkimi spomini — najlepše Kosmačevo delo »Pomladni dan«.

O svojih načrtih bo spregovoril pisatelj sam. Sedaj namreč živi v Portorožu in piše. Kako si je njegov oče želel, da bi znal opisati življenje in delo ljudi v Idrjski grapi. V sinu se uresničuje njegova želja.

Če boste prebrali Kosmačeva dela, boste spoznali ljudi iz Idrjske grape, naš boj za svobodo, pa tudi pisatelja — in literatura ne bo pustilo šolsko znanje, ampak življenje samo.

Nižja stopnja

6. aprila ob 14.05

7. aprila ob 8.55

POVEST Z ZELENE LIVADE

Razredni pogovori se v tem času pogostokrat sucejo okrog klitja in žitja v naravi, pa bi jih želela dopolniti tudi naša oddaja. V fabulo, ki ima namen pritegniti poslušalca, vzbuditi njegovo zanimanje in čustvovanje, je vpletena tudi preprosta razlaga o rastlinah kot delu žive narave, o njihovi prehrani, razvoju in razplodu.

Livada je že ozelenela, na njej se tudi odpira cvet za cvetom. Tistega dne prikoraca nanjo dvehletan fantič, za sabo vleče lesen avto in na njem tri bradate gumijaste palčke. Na lepem pa se pripeti, da se avto prevrne, dva palčka obležita omamljena v travi, tretji izgine, mali lastnik avtomobila pa priveka v materino naročje.

Tu se zgodba začne, razpletejo pa jo tisti, ki na Zeleni livadi vedrijo in oblačijo, to so: sam Gospod Livade in pa poglavarji podzemlja, toplote in mraza, svetlobe in zraka. Ko so odkrili nesrečo, so ugotovili, da je trava steptana in glavice cvetov potrgane, da je torej Livadi prizadejana škoda in krivica. Krivde so osumili palčka in ju zato zaslišali.

Povedala sta, da sta Bobi in Mike; z njima je bil tudi Kiki, a ga zdaj ni več; avto da je prevrnila temna pošast, ki je »rjavčela«, a se je pojavila in izgnila tako naglo, da si je nista mogla dobro ogledati. Zasliševalcem stvar ni jasna, treba je najti še Kikija.

Bobi in Mike iščeta tovariša, a ga ne najdeta. Dokler njegovi ljudje stvari ne razčistijo, ju veli Gospodar Livade odvlči v podzemlje in ju z bradama privezati na najmočnejšo korenino.

Sprva, ko sije zunaj še topel pomladni dan, straži jetnika mrki poglavar mraza. Pod noč ga pride zamenjat poglavar toplote; ker so zgodnjepomladne noči še hladne, se je moral umakniti s površja Livade, naroči pa mrazu, naj bo obziren do

mlade rasti in naj se takoj umakne s podzemlja, ko bo zarana nastopil službo poglavar svetlobe.

Poglavar toplote je dobrodušen možak. Ko se palčka pritožila zoper ujetništvo, ju potolaži, da se jima ni treba ničesar bati, če nista kriva, razumeti pa morata, da se prav v prvih pomladnih dneh vsi še prav posebej trudijo, da bi travne bilke in cvetice kar najlepše rastle. Tu trditve sproži v palčkih vprašanje: Kaj ne rastejo same? in rodi razlago: kako se rastline hranijo in kako se razmnožujejo. Vsi, poglavarji podzemlja, vetra, zraka, toplote in svetlobe se trudijo, da more rastlina živeti in da se iz semenca rodi nova rastlina. Zato tistega, ki uničuje njihovo delo, kaznujejo.

Ujetnika pokliče zdaj spet predse Gospodar Livade in jima pove, da nista kriva za škodo, prizadejavo Zeleni Livadi. Medtem so bili namreč našli Kikija. Razcefran je ležal v obcestnem jarku, na njegovem razmrevarjenem telescu pa so odkrili sledove pasjih zob. Črna pošast, ki je pridrivala čez Livado, prevrnila avto s palčki in malemu fantku nagnala strah v kosti, ki je pomendrala travo in potrgala glavice cvetic, je bil sosedov Muri.

Oddaja je preprosti in ji bodo mali poslušalci zlahka sledili.

Srednja stopnja

10. aprila ob 8.55

11. aprila ob 14.05

BIJI SO TEŽKI DNEVI

Zgodovinska retrospektiva v času prve svetovne vojne se ustavi tudi na naših tleh. Vojska taktika uvršča Soško fronto med enega najbolj znamenitih vojnih spopadov sploh. Kronike nemalokrat zapišejo, da je na pobočjih strmih gora, ki se pno nad dolino Soče, našlo grob na deset ti-

soče vojakov obeh sovražnih sil vojska: italijanske in avstrijske. Razen tega vedo povedati, da je nekaj krajev, kamor je padlo na tone železa in svinca, tako da ni ostal niti en sam kamen; še danes so ta pobočja gola in drevje ne požene več korenin. Vse Posočje je polno vojaških pokopališč. Med lepimi gorami tega kraja naše domovine so mesece in mesece tekli boji. Obe vojski sta se utrdili obojestrano Soče, ne da bi bili dosegli vidnejše bojne uspehe.

Naposled se je fronta končala s prodorom nemških in avstroogrskih čet. Za ta rezultat, ki ni imel nobenega globljega ali usodnega pomena za sto tisoče vojakov, ki so jih oblastniki nagnali v bojne jarke, so morali izkervaveti deset tisoči, ne da bi vedeli zakaj.

Padlo je tudi mnogo slovenskih fantov, oblečenih v avstrijske uniforme. Niso se bojevali za svojo zemljo in tudi za svoje življenje ne. Vojna je bila zanje velikanski nesmisel, toliko večji po tem, kar se je zgodilo po podpisu mirovne pogodbe, ko Posočje in ostala Primorska nista bila priključena slovenskemu narodnostnemu in jugoslovanskemu državnemu ozemlju, pač pa sta pripadla — kdo ve po kakšni logiki — Italiji.

Oddaja opisuje potek soške fronte in njene najbolj značilne dogodke oziroma prelomnice; med tekstom je nekaj spominskih utrinkov udeležencev; številno prebivalstvo je bilo močno prizadeto, saj tisoči topov in desetstisoči pušk niso prizanašali ne naravi ne naseljem ne ljudem. Hkrati s tem zgodovinskim prerezom in spominsko retrospektivo pa oddaja odločno opozarja na nesmisel vojne, kot jo je doživela soška dolina, in na nesmisel vojn, ki služijo interesom oblastnikov sploh. Glede na to je mogoče o oddaji reči, da ni namenjena samo ilustraciji zgodovinskega pouka, temveč daje poudarka tudi načelom boja za mir. Navsezadnje je namen pouka zgodovine opozarjati tudi na nesmisel oboroženih spopadov, saj jih zavračamo v imenu vseh človeških in družbeno-naprednih principov.

Višja stopnja

10. aprila ob 14.05

12. aprila ob 8.55

OBISK V STEKLARNI

V tej oddaji — njen namen je že po naslovu jasen — bomo preizkusili, kako je mogoče za radijsko šolo izkoristiti klasično obliko reportaže; kolikor se bo poizkus obnesel, nameravamo v prihodnjem letu v ciklusu oddaj »obiskati« vrsto kemičnih tovarn, nekako vse tiste, ki tvorijo osnovo naše kemične industrije.

Toda vrnimo se k obisku v steklarni! Naš reporter je obiskal steklarno v Hrašniku — tako kot bi jo lahko obiskal kdorkoli med poslušalci: o steklu in proizvodnji stekla — razen najosnovnejših osebnih izkušenj s to krho stvarjo in razen nekaj leksikonskih podatkov — ne ve nič. Šele v tovarni, v pogovoru z inženirjem in steklarjem, ob tovarniških napravah in značilnih šumih, v avtentičnem proizvodnem okolju se osnovni podatki, pobrani iz zgodovinske knjige in iz leksikona, polagoma razraščajo v celovito podobo o proizvodnem procesu. Na prvi pogled preprosti »recepti«, podobni tistim, po katerih gospodinje pe-

čejo pecivo, se izkažejo le kot osnovna: stekel je več vrste. Še bolj različni pa so izdelki iz stekla: od najpreprostejših do najzahtevnejših — in temu primerno tudi število in razpredenost delovnih postopkov.

Poleg tega — in ne nazadnje — pa naj bi se ob tej reportaži mladi poslušalci tudi zavedli tistega, kar tako radi pozabljamo, ko jemljejo v roke steklenice, lep kozarec ali kak drug steklen predmet: veliko opravil v proizvodnji je še takih, da zahtevajo poleg strokovnih kvalifikacij tudi veliko telesnih naporov.

Nižja stopnja

13. aprila ob 14.05

14. aprila ob 8.55

ZAKAJ TAKO

Oddaja je zgrajena kot radijska igrice za otroke in bi jo težko uvrstili med »vzgojne« v tistem običajnem smislu, po »poudarjamo« razliko med pridnim Miščem in porednim Janezkom in pozivamo k zgledovanju — po Mišču seveda. Ne mislimo sicer, da tako ravnanje v nobenem primeru ni koristno, pač pa verjamemo, da so tudi učinkovitejši »prijem«, kolikor gre za prijeme, ne pa tudi za globlje razumevanje otroških »problemov«, za njihovo »objektivizacijo«, za to, da so pred otrokom (in zanj) izgovorjeni in tako v nekem smislu »odpravljeni«.

Skratka, gre za nekoliko bolj zapleten problem kot je navaden vzgojni »pouk«, za problem napačnega ponosa. Pravimo za bolj zapleten, čeprav gre (grobo vzeto) le za dve plati istega pojava, da namreč otrok v določeni situaciji ne reagira »normalno«. Treba je verjeti, da je tej nenormalnosti v večini primerov vzrok nerazumevanje okolja, na take, največkrat v domači vzgoji pogojene reakcije, ne pa za trmo, upornost, hudobnost in podobno, kot se največkrat navzven kaže tak »napačen ponos«. Otrokova »neadaptiranost« na širše »okolje« in prevladujoče navade tega okolja prav zaradi tega ni samo enoznačna. Lahko ima različne predznake in prav zato — se zdi — je tu težko kazati pridnega Mišca in porednega Jurčka. Kolikor gre za vzgojnost, je ta lahko samo apeliranje na strpnost, na upoštevanje (najprej) razlogov vsakega posameznika, na trud, da bi jih razumeli v vsej njihovi celotnosti in šele potem sodili. Oddaja »Zakaj tako« skuša torej biti vzgojna v tem smislu, in če se bo v malih poslušalcih kaj zganilo, vsaj želja, da do nastopajočih zavzamejo določen odnos, bo dosegla svoj namen.

Sama po sebi, kot otroška zgodba, pa oddaja ni zahtevna. Trudi se samo, da bi bila resnična vsaj od daleč tako kot so resnične vse tiste številne otroške zgodbe, ki se dogajajo vsak dan.

Srednja stopnja

24. aprila ob 8.55

25. aprila ob 14.05

ČEBELAR ANTON JANŠA

Čebelarstvo je bilo svoje čase ena izmed sorazmerno bolj razvitih gospodarskih panog na Slovenskem. Dandanes je po vlogi in pomenu neke v ozadju našega gospodarskega življenja, čeprav ostaja še zmerom nenadomestljivo. Seveda nas bolj od sedanjega stanja čebelar-

stava zanima njegova zgodovina, torej čas, ko je bilo na slopnji razvoja in je prinašalo razen tega lepe zaslužke številnim čebelarjem. To so bili po večini grajski gospodje, ki so imeli edini pravico do izkoriščanja prirodnih bogastev. Podložnikom so sicer lahko dovolili pridelovanje in prodajo voska in medu, lahko pa so jim — vsaj prodaji — tudi prepovedali. Kolikor so jim dovolili, so terjali seveda desetino. Nasploh pa velja, da je bila čebeloreja tiste čase na razmeroma nizki stopnji, kar je pač v skladu s celotnim položajem in celotno ravnijsko našega kmetijstva.

»Take so bile razmere na Slovenskem,« piše o Antonu Janši — slovenskem čebelarju (1934) Stane Mihelič, »in tako je bilo razvito čebelarstvo pri nas, ko je Anton Janša ali kakor so mu po domače rekli 'Kuharjev Tonej' še doma na Breznici 'čebel pasel', na kamenu 'barve ribal' in v svojem 'slikarskem ateljeju' — na Kuharjevem skednju sli-

kal in izrezoval panjem prednje končnice...« V knjižici sta opisana Janševa življenja in njegov pomen za razvoj čebelarstva pri nas in nasploh. Gre za razčlenbo znanstvenega dela, ki pomeni zametek naše agronomije. Avtor utemeljuje pomen tega dela ob zaključku knjige, ko pravi: »Janša je bil prvi, ki je izdal v knjigi točen popis slovenskega čebelarjenja. Opozoril je s tem svet na naše čebelarske proizvode in na našo čebelo, ki je tako zaslovela po vsem svetu, da so jo pričeli dobrih 50 let nato izvažati.« Opozorja tudi, da korenini Janševu znanje v »modrosti slovenskega kmeta.«

Obširneje, konkretnije in bolj ilustrativno bo o Janši in njegovi vlogi pri razvijanju čebelarstva spregovorila oddaja. Janševu življenjsko pot bo nanizala v vrsti scen, ki bodo sklenjene v celoto. Poslušanje kaže pripraviti zgolj s splošno razlago Janševoga pomena za slovensko kmetijstvo.

Tale Janek je bil, čeprav še otrok, že pravi terenec. Na vasi — v njej so imeli Nemci postojanko — ga je bilo povsod dovolj. Navidez malomarno se je klatil okoli in ponavadi piskal na piščalko, povsod ga je bilo dovolj. Nemcem se je motal, kjer koli so bili. Navadno ga niti podili niso, pa je tako marsikaj videl in zvedel, kar je potem sestra sporočala partizanom.

Tistega dne je videl, kako so v komando pripeljali ujetnika, in po komandantovi gesti razumel, kako ga bodo spravili s poti. Minka je zlo novico brž sporočila naprej skupaj s podatki za morebitno akcijo. Janek pa je medtem ukrepal že na svojo roko. Hiša, v kateri je bila komanda, je dobro poznal — svoje čase je bila v njej trgovina — pa se je znal zato kljub straži splaziti do vrat, za katerimi je bil ujetnik, da ga je pripravil na pomoč, hkrati pa je iz skladišča odnesel nekaj ameriških uniform in jih skril v stari uti v sadovnjaku, da so bile rešiteljem pri roki. Akcije je uspela in Janekov delež pri njej ni bil majhen.

In kaj je bilo z Janekom pozneje? Tik pred koncem vojne ga je očka še enkrat srečal; na mitingu je — tudi sam že partizan — piskal na svojo piščalko.

Srednja stopnja

17. aprila ob 8.55

18. aprila ob 14.05

TITANIC

Zgodovina poroča, da se je 12. aprila 1912. leta zgodila največja pomorska nesreča vseh časov. Menda je bila nesreča največjega prekooceanskega parnika dotlej tudi najhujša prometna nesreča sploh. Dogodek je ostal zapisan v spominu vseh, ki so iz časopisa zvedeli zanj, zapisan kot ena najhujših žalost. Življenje je sicer prineslo in prinaša obilo strahot, ki jih bo zgodovina vselej omenjala kot izredne. Ni dvoma, da se je zgodilo še marsikaj hujšega od nesreče velikega »pomorskega hotela« Titanica: spomniti se je treba samo vojnih tragedij, dogodkov, ko je eno samo močno bombardiranje pokopalo pod ruševinami deset tisoče prebivalcev, ali množična pobijanja v taboriščnih krematorijih in kar je še podobnega.

Kljub temu pa je nesreča »Titanica« postala legenda, mimo katere ni mogoče, če govorimo o razmahu prometnih sredstev in možnosti. Ker je tako in ker razen tega mineva natančno petdeset let od tega dogodka, smo uvrstili v program dramatizirano pripoved o »Titanicu« in njegovi nesrečni potopitvi na prvi plovi čez Ocean. Oddaja najbrž z učenim načrtom nima posebne zveze, priporočamo pa jo kot prispevek k splošni izobrazbi, saj je primer Titanica ilustracija razvoja pomorskega prometa, ki pa je bil pred desetletji v razdobju pred velikim vzponom sodobne tehnike, še sredi poti. Pomorščak je bil med plovo še odvisen od lastnih čutil in večkrat nemogoče pred silami narave, (v Titanicovem primeru ledena gora, ki jih tedaj še ni mogel odkrivati radar, ker ga ni bilo, pač pa kvečjemu pomorščakov prodorni pogled); dandanes pred ledenimi gorami ni več

strahu, saj jih radarske naprave razkrijejo že na veliko daljavo.

Oddaja ima torej značaj spominjske retrospektive in jo velja ocenjevati zgolj kot vzporeden element v programu radijske šole.

Višja stopnja

24. aprila ob 14.05

26. aprila ob 8.55

ZA EN SAM UTRIP SRCA

Utrip srca, da pravemu utripi srca bomo lahko prisluhnili... Slišali bomo utrip zdravega srca, pa tudi utrip in šume srca človeka, ki mu srce odpoveduje. Zadnji utrip srca! Skoraj 200 let je star boj, da bi ta utrip ohranili, da bi bolno srce ozdravili, da bi zdravnik lahko prav tako kot danes zdravi s operativnim posegom žolodec ali operira slepo črevo, posegal tudi v srce. Toda srce in obtočila, to je tako zapleten, čudovit organizem. To je motorična moč celotnega telesa. In zato ni čudno, da je medicina imela že samo misel, da bi kirurg kdaj položil prst na človekovo srce, za zločin.

Dva tisoč let je v svetu veljalo pravilo, da so vse srčne rane smrtno, da bo zmerom tudi tako ostalo, ker pač ohromi središče življenja vsak dotik srca s kirurškim nožem ali pa tudi že s prstom. Koliko je bilo na tej dolgi poti do notranjosti živega srca že poskusov v kirurgiji. Toda te operacije so vse do nedavnega terjale veliko napora, mnogo razburjenja in veliko tveganja. Srce je namreč pri takih operacijah utripalo naprej, brez odmora, spreminjajoč svoj ritem, včasih pa tudi kar urez taktika in pravega ritma. Kirurgu ni bilo lahko operirati izredno živahno srce.

In danes? To pot boste slišali ob operaciji srca 15-letnega fantiča, ki so ga operirali v začetku marca na ljubljanski kirurški kliniki. Imel je zoženo aorto in napako v srčni zaklopki, tako, da kri ni pravilno krožila. Fant se je že ob vsekem, najmanjšem naporu silno utrudil in pred njim je bilo le še kratko življenje. Naši znani kirurgi za srce in obtočila, ki so v zadnjem času opravili že več podobnih operacij, so se odločili za poseg v notranjost srca, in to za poseg v notranjost izpraznjenega, popolnoma mirnega srca, katerega funkcijo prevzame stroj — umetno srce.

Prikazali bomo to težko, 5 ur trajajočo operacijo in ob njej razložili najvažnejše delovanje srca in obtočil. K temu je pripomogel tudi stroj, saj je nadomeščal funkcijo pacientovega srca in njegovih pljuč v času, ko je kirurg odpravil vse okvare v notranjšini srca, razširil aorto in zaklopko. Za kroženje krvi je medtem skrbelo umetno srce s posebnimi črpalkami, za preskrbo krvi s kisikom in za oddajanje odvišnega ogljikovega dvokisa pa so medtem skrbela umetna pljuča.

Osem minut je mirovalo fantičevo srce. Napeti, razburljivi trenutki so bili ko smo gledali pred seboj popolnoma mirno, izpraznjeno človeško srce. Po osmih minutah, ko je kirurg končal svoj poseg v notranjost srca, se je stroj spet ustavil in v srce se je spet vrnila kri življenja.

Višja stopnja

17. aprila ob 14.05

19. aprila ob 8.55

ZA MESTNIM OBZIDJEM

Radijska šola za višjo stopnjo bo govorila o življenju prebivalcev srednjeveškega mesta, tam nekje med štirinajstim in šestnajstim stoletjem.

Razumljivo je, da se srednjeveško mesto po svoji strukturi, družbeni vlogi in vplivu na okolico in deželo razlikuje tako od mest, kakršna poznamo v antiki, kakor od sodobnega mesta, ki se je mnogokje iz njega razvil in katerega urbanizmu še dandanes dela preglavice.

Vendar pa bi težko govorili tudi o enotnem tipu srednjeveškega mesta. Tu ne mislim na različno velikost mest, ki jo je narekovala trgovina, promet in naseljenost dežele. Ne, srednjeveška mesta so lahko le obči skupni naziv za Ljubljano, Firenze ali pa Seviljo. Življenje v njih se je razlikovalo, drugačne so bile ustanove, ki so urejale mestne zadeve in kar je za razvoj mesta izredno pomembno, različne so bile pravice mest in njihova vloga v srednjeveški državi.

Kljub temu pa ima oddaja namen govoriti o tipičnem srednjeveškem mestu. Zato je upoštevala isti tip mesta, ki se je razvil v srednji Evropi in nemških deželah, takako so bila tudi mesta pri nas, in predvsem njegovo osnovno stanovsko strukturo, najrazličnejšo institucijo fevdalne družbe, ki je veljala za katerokoli srednjeveško mesto.

Menimo, da bomo najboljše približali gradivo učencem tako, da bo-

mo v oddaji razgrnili panoramo mesta in prikazali življenje v njem.

Zeleli pa bi opozoriti na naslednje, v oddaji manj razvidne ali le obrobno omenjene značilnosti, o katerih bi bilo spregovoriti z učenci ob oddaji.

Obravnavana snov nujno zahteva statično obdelavo. Srednjeveško mesto, pa čeprav zaprt v obzidje, je bilo živ organizem. Nanj je vplivalo celotno gibanje fevdalne družbe, zato se je iz stoletja v stoletje menjalo. Ni nobene njegove institucije, ki bi si enkrat za vselej zahtevalo svojo vlogo in se nato nikoli ne bi bila spremenila ali premaknila v naprej. Celo tako značilne, v tradiciji zakoreninjene celovske pravice in dolžnosti, so doživljale nenehno svoje mene.

Zgodovinsko gradivo v šoli obravnava le najbolj značilne stanove fevdalne družbe. Vendar pa je srednjeveška stanovska ureditev družbe nujno vodila razvejanju množice stanov in slojev, katerih prenekaterega srečamo v mestu. Čeprav bomo v naši oddaji srečali več pripadnikov različnih stanov, nameravamo obravnavati predvsem oba, po osnovnih mestnih pravicah različna sloja: meščane in prebivalce za mestnim obzidjem brez meščanskih pravic. Tako v prvem kakor v drugem sloju bomo srečali ljudi različnih stanov. Zato bi učence opozorili, da v oddaji največkrat srečano dejstvo, da se pojem prebivalec mesta v celoti ne pokriva s pojmom meščana.

Nižja stopnja

20. aprila ob 14.05

21. aprila ob 8.55

JANEKOVA ZGODBA

»Se povej, očka, kako je bilo takrat...«

Res jim ni menda nikdar zadošči pripovedi o dogodkih iz narodnoosvobodilnega boja. Mali šolarji te zgodbe radi poslušajo, hkrati pa spoznavajo našo zgodovino; zato smo tudi mi spet uvrstili v program zgodbo iz partizanskih dni, saj se spričo bližnjih praznikov tudi pogovori v šoli mudijo ob zibelki nove Jugoslavije.

»In kako je bilo potem...« sprahuje tudi dekletce v naši oddaji.

In oče pripoveduje, kako se je s tovarišem prek okupiranega ozemlja preblijal spet za brigado, ko so ga odpustili iz bolnišnice. Vedela sta, pri kom se na tej dokaj nevarni poti lahko ustavita. Tako sta nekoga dne spoznala tudi Janeka, ko si je navidez malomarno pripiskal po poti, potem pa ju odpeljal domov, v varno prenočišče.

Novi atlas sveta

Že dolgo let čutimo potrebo po dobrem atlasu, ki naj bi nam pomagal reševati geografske, politične in družbene probleme, tako intenzivne v zadnjih desetletjih. Zato smo le težko dočakali Atlas svijeta, ki ga je izdal Leksikografski zavod iz Zagreba.

V prvem delu atlasa je v kratkem prikazano sledeče: nastanek in ustroj vsemirja, zvezde, zvezdni sistemi, Galaktida, izvangalaktidne meglice, sončni sistem, Zemlja in njena gibanja, Mesec, zgradba Zemlje in nastanek njene površja, morja in ozračja.

V drugem delu je statistično prikazana svetovna proizvodnja v tabelah in skicah.

Tretji del vsebuje organizacijo OZN ter zelo izčrpno statistične geografske in ekonomske podatke FLRJ.

V četrtem delu so na kratko podane ostale države in ozemlja sveta po abecednem redu ter po določenih shemi.

Peti in glavni del atlasa vsebuje 200 strani geografskih kart. Od teh je 90 fizičnih, 7 političnih, 57 gospodarskih in ostalih kart, 1 tabela zastav najpomembnejših držav in ozemelj ter karta časovnih pasov.

Na koncu knjige je indeks teksta dela atlasa in indeks vseh geografskih imen v kartah. Indeks vsebuje 51.000 geografskih imen.

Vse karte in plane so narisali, reproducirali in tiskali naši strokovnjaki z uporabo naših barv in papirja.

Ker ima atlas le informativni karakter, kakor je že v začetku navedeno, moramo biti zadovoljni, saj do sedaj še nismo imeli tako kvalitetne izdaje. Tekstni del atlasa z najbolj karakterističnimi posnetki posameznih držav je zelo dober, toda kvaliteta papirja in barv še vedno ne dosega zahodnoevropskih atlasov te vrste. Navedel pa bi še nekaj pomanjklivosti. Na strani 24 naveda pisec jugoslovanske reke, daljše od 100 km. Toda nikjer ni Soče, ki meri 136 km in ima dve večji hidrocentrali. Ko omenja večje svetovne slapove, navaja le tri jugoslovanske in to dva na Krki in enega na Cetini. Merila naših evropskih republik ter nekaterih zveznih držav niso primerne, zato ne dopuščajo nobenih podrobnosti. Dobro bi bilo prikazati tudi plane največjih jugoslovanskih mest ter plane nekaterih značilnejših vele mest. Zemljevidu urbaniziranega Porurja bi lahko dodali še nekatera karakteristična zemljepisna področja podobnega značaja v Evropi in drugod. Primanjkuje tudi podrobnejša etnična karta FLRJ z oznako naših manjšin v sosednjih državah. Tudi integracijska gibanja gospodarskega ali vojaškega pomena, tako značilna v zadnjem desetletju, bi lahko prikazali v eni karti kljub hitrim spremembam.

Kljub tem manjšim pomanjklivostim je atlas nujno potreben vodič in informator za razumevanje vseh geografskih, političnih in družbenih problemov sedanjega sveta in zato ga priporočam vsem prosvetnim delavcem.

Zeljko Kumar

Nove izdaje za glasbeni pouk

Državna založba Slovenije je dala te dni na knjižni trg troje glasbenih namenjenih nižjim razredom glasbenih sol. Te namembne oznake pa ne kaže jemati preveč dobesedno, kajti vse tri publikacije so po svoji prednameni ureditvi in vzgojno-didaktičnih načelih primerne tudi za glasbeni pouk v višjih razredih osemletke. To velja predvsem za

SLOVENSKE NARODNE PESMI, ki jih je priredil za glas in klavir ali harmoniko prof. Stanek Prek. V zbirki je nad 40 najbolj znanih narodnih pesmi (od preprostega naprava Barčica po morju plava) pa do zahtevnejših, kot so »Zvedel sem nekaj novega«, »Vsi so prihajali«, »Roža na vrhu zelenem cvetu« (id.). Note in besedilo pesmi — vse je smotno in pregledno urejeno, tako da lahko služi zbirka tudi samouku, ki obvlada vsaj osnovno znanje glasbene teorije. Ta temeljna prednost in učna uporabnost za osnovni glasbeni pouk sta bistveni odliki Prekove zbirke, ki je doživela — tudi to govori v njen prid — še drugo izdajo. Zbirko uvaja ponazoritev posameznih akordov durove lestvice, prilagoditev akordov klaviru in silke prijemov akordov, kar je namenjeno tistim, ki ne poznajo not, ter onim, ki jim lega glasu ter s tem tudi spremljava ne odgovarja. Zbirka pa ima poleg svoje neposredne glasbeno-vzgojne vrednosti še široko veljavo: otrokom odkriva bogastvo slovenske narodne pesni, melodioznost in tisto primarno čustvanje, ki ga glasba izraža, kar je zbirka bolj odkrivajo razne popevke dvomilne vrednosti.

PRVI KORAKI (zvezek 1a). To instruktivno izdajo sta uredili prof. Zorka Bradateva in prof. Silva Hrašovec. Namenjena je kot učna knjiga za prvi razred nižjih glasbenih sol. V njej je zbranih 40 lahkih skladb, ki so po vsebini in oblikovanju temeljnih načel glasbene teorije. Sicer pa je tu di naslov zbirke dovolj točen in zvočen glede namena, ki je vodil obe avtorici pri izbiri in razvrstitvi gradiva.

POGUMNO NAPREJ (2. zvezek). Ta zbirka otroških klavirskih skladb je ločeno nadaljevanje »Prvih korakov«. Namenjena je za pouk v drugem in tretjem razredu nižjih glasbenih sol. V njej je 37 skladb avtorjev raznih narodov, katerih dela so po svoji kompoziciji in harmonski izvedbi najbolj primerna za izpolnjevanje klavirskih pouka. Tudi to zbirko sta uredili Zorka Bradateva in Silva Hrašovec.

Med domačim revialnim tiskom umetniške vsebine velja opozoriti na novi dvomesečni glasbeni umetniški in kulturni — na »Likovno revijo«. Uspehi jugoslovanskih likovnikov v zadnjih desetih letih so močno pomnožili število priznanih ter ugled jugoslovanske umetnosti po svetu in doma, likovna umetnost pa je na splošno pridobila širši in bolj razširjen je bila težnja po likovni reviji, ki daje časa aktualna, zdaj pa, ko je revija med nami, zasluži večjo pozornost tudi med učiteljskim.

Z rahlo zakasnitvijo je izšla druga številka »Likovne revije«. Morebiti je prezgodaj dajati oceno mladi reviji, toda že prizadeven pogled v oba zvezka daje dojem resnega in točnega dela; vsebina je raznolika in razglašena, bralcu ne bo težko ugotoviti sodobnih teženj v širini likovnih pojavov XX. stoletja.

Druša številka »Likovne revije« je posvečena 20-letnici ljudske vstaje jugoslovanskih narodov, zato najdemo na prvem mestu esejistično ubran prispevek Filipa Kalana »Blis in beda velikega časa«, kjer je avtor na

Marij Pregelj: Berač, olje, 1960. (Iz Likovne revije št. 2)

Likovna revija 2

Med domačim revialnim tiskom umetniške vsebine velja opozoriti na novi dvomesečni glasbeni umetniški in kulturni — na »Likovno revijo«. Uspehi jugoslovanskih likovnikov v zadnjih desetih letih so močno pomnožili število priznanih ter ugled jugoslovanske umetnosti po svetu in doma, likovna umetnost pa je na splošno pridobila širši in bolj razširjen je bila težnja po likovni reviji, ki daje časa aktualna, zdaj pa, ko je revija med nami, zasluži večjo pozornost tudi med učiteljskim.

Z rahlo zakasnitvijo je izšla druga številka »Likovne revije«. Morebiti je prezgodaj dajati oceno mladi reviji, toda že prizadeven pogled v oba zvezka daje dojem resnega in točnega dela; vsebina je raznolika in razglašena, bralcu ne bo težko ugotoviti sodobnih teženj v širini likovnih pojavov XX. stoletja.

Druša številka »Likovne revije« je posvečena 20-letnici ljudske vstaje jugoslovanskih narodov, zato najdemo na prvem mestu esejistično ubran prispevek Filipa Kalana »Blis in beda velikega časa«, kjer je avtor na

kazal osrednje pojave v upodabljalni umetnosti med NOB. Kljub kratko odmerjenemu sestavku bo bralec ob dokumentarnem in reproduktivnem gradivu razbral idejne in stilne tendence umetnikov. Likovno gradivo govori o takem izboru, ki se je hotel izogniti poznanim osrednjim delom tega razdobja — tu pomislimo predvsem na splošno poznano grafično dela Jarka in Mihelca — ter postreže z reprodukcijami, ki jih sorazmerno redko vidujemo — z izjemo Pirmata.

Porietno skico o Ivetu Subicu je zapisal France Zupan ter razložil izrazne posebnosti in motiviko slikarja in grafika. Ob besedilu z generalizirani so premišljeno odbrane reprodukcije Subicvih del iz zadnjih let. Zoran Kržišnik se je poglavlju v študiji o Mariju Preglju v motivni svet slikarja, njegova izrazna sredstva in slog zadnjih let ustvarjanja. Prišel je pri Pregelju ilustracijski prespektivi Homerjeve »Iljade« in »Odiseje«, nakar se je ustavil ob motivih človeka, ki jih je slikar prejel na trdnost barvno osnovo, ob tem pa je vnesel ironično dvojnost. Monumentalne poenostavitve človeških figur so kljub zreduciranosti v geometrično premišljeni in z barvno ostrino izraženo liriko humane izpovedi modernega človeka.

Jugoslovanski zapiski izpod peresa Giuseppe Marchiorija so popolne beležke italijanskega umetnika o delih jugoslovanskih slikarjev in kiparjev, ki jih je Marchiori spoznal na potovanju po Jugoslaviji. Tu se najdemo zapis Franeta Kosmaka o »Poljskih steklih Marca Chagalla«, ob koncu pa poročila o reviji domačih razstav, s posređenim navajanjem števila obiskovalcev posameznih razstav. Književna revija prinaša jedrnat kritične ocene o izšlih knjižah s področja upodabljalne umetnosti. In se informacije o formi in vsebini gradiv, osmrtine ipd. — vmes pa premišljeno odbrane reprodukcije kvalitetne izdelave.

Pedagoški del revije je izpolnil Zoran Didek s ponazoritvijo o smislu konstrukcij, funkcij in dialektičnosti oblikovanja.

Pedagoški del revije je izpolnil Zoran Didek s ponazoritvijo o smislu konstrukcij, funkcij in dialektičnosti oblikovanja.

NOVE KNJIGE

Mark Twain — »Življenje na Missisipiju«. Za bralca starega sveta ne bo pomembno, da gre Twainu posebno mesto v severnoameriški literaturi, pritegnil pa bo miselnju, da moremo uvrstiti med tri njegove najboljše knjige tudi potopisno delo »Življenje na Missisipiju« (pravičeno ima Missisippi). Med mnogimi potopisi Twaina je prav to delo ohranilo klasično podoba in šarm starodavnega sveta ob veliki reki. Prvi del knjige je pisal Twain v nostalgичnem spominjanju dežele med New Orleansom in St. Louisom te, vnesel poetično razpoloženje. Šele osem let kasneje je nadaljeval drugi del, realistično, z občutkom za opazovanje pokrajin in ljudi. V celotno delo pa je pisatelj vnesel avtobiografske poteze. Twain je v tem delu povezal pisateljski poklic z novinarskim. »Življenje na Missisipiju« je prevedel P. Kozak za Levstikov hram.

Tone Seliskar — »Tovariši, »Bratovščina sinjega galeba«. Mladinska knjiga je pričela izdajati serijo mladinskih del Toneta Seliskarja. Gre za mladinske povesti, ki smo jih že srečali na knjižnem trgu, a so posla. »Tovariši« je povest iz NOB, knjigo je pisatelj napisal s predskia 1944 leta. Knjiga je bil večkrat prevedena. Seliskar je prejel zanj dvojje nagrad, kar govori o priljubljenosti povesti, ki je napisana na podlagi resničnih dogodkov. »Bratovščina sinjega galeba« pa še vedno velja za najboljši Seliskarjevo mladinsko delo in eno najboljših tovrstnih del pri nas. Kdo bi se spomnil vseh prevodov, ponatisov Gibka zgodba o mladih pomorščakih in njihovemu čutu za skupnost je prepredena z napetim dogajanjem, kar priteguje mlade bralce. Knjiga je ohranila zlatne ilustracije Alberta Sirkca, opozoriti pa velja na naslovno stran Milana Bizovičarja.

France Bevk — »Jagode«. V izbrnem mladinskem delu Franceta Bevka je izšla pri MK povest »Jagode«. Tudi v tem delu je ostal pisatelj zvest tolmarski zemlji. Zgodba o pastirku, ki čuva čredo trdemu gospodarju, govori o pisateljevi zavzetosti za male ljudi, ki trdo služijo vsakdanji kravi. Povesti se prilagajajo ilustraciji Iveta Subica.

Leopold Suhadolčan — »Skriti dnevniki«. Knjižnica Sinjega galeba ponuja mladinsko povest z razburiljivo pripovedjo o fantih, ki so v zapuščenem rudniku iskali partizanski dnevnik in se zapletli s tatovi starega železa. Cas sedanjih, napisano z namenom, da bi napeta povest pritegnila mladino ter ji nekaj nudila.

Vasja Ocvirk — »Smeš v klaviruri«. Nenavaden naslov za mladinsko povest o mladini, ki je v predvojni letih živel, se ušla, odrasla v ljubljanskem Marijanskem. Povest je dovolj zanimiva z leposlovnega, zlasti pa s pedagoškega gledišča. Pisatelj je skušal s objektivnimi pogledi povedati kos svoje mladosti, veselje in žalostne deske, dogodivščine, sredi vsakdanje uravnosti trde in suhe vzgoje tedanjih razmer. Z živahnimi dialogi in situacijami je Vasja Ocvirk znal podati vdušje vzgojnega zavoda in kosa življenja. »Smeš v klaviruri« bo zaradi vsebine pritegnil pozornost pedagoških, utegne pa biti vabljivo branje za mladi rod.

»Igra in delo«. Pionirjem so namenjeni trije zvezki »Igre in dela«. V vsakem izmed teh bodo našli praktična napotila, kako izdelati letalski »Model P 187«, »Parni stroj«, ali »Model jadralnice«. S pomočjo takšnih zvezčkov dobiva mladi rod veselje do tehniških panog, izdelek pa jih bo tem bolj razveselil, če ga bodo sami izdelali po načrtu.

Kulturni globus

Objavljene tri nepoznane pesmi Marxa. Sovjetski časopis »Inozemska književnost« je priobčil tri sonete Karla Marxa, ki doslej niso bili objavljeni ali poznani. Pesmi so odkupili od Marxovega pravniku, ki živi v Franciji, sonete je Marx posvetil svoji izvoljenki, poznejši ženi.

Predavanje o jugoslovanski književnosti v Severni Irski. V PEN-klubu Belfasta je predaval zagrebška publicistka Mirjana Buljan o jugoslovanski književnosti od najstarejših zapiskov do današnjih rodov. Predavanje je bilo na toplem sprejem, predavateljica je posvetila posebno pozornost Dobrici Cosicu kot najznačilnejšemu predstavniku povojne proze.

Premiera Strindbergove drame. Letos poteka petdesetletnica smrti švedskega književnika Augusta Strindberga, zato bodo v Upsali izvedli prvič njegovo dramo »Ključni neba«. Drama je dokaj obsežna in zahteva okoli 60 izvajalcev.

Jugoslovanske freske srednjega veka v Mehiki. Privrkat so jugoslovanske srednjeevropske freske razstavljene izven Evrope. V Mehiki je časopisje ocenilo razstavo kot prvotno razredni kulturni dogodek. Prosenica izredno številno obiskovalcev in strokovnjakov, ki so navdušeni nad bogato ostalno jugoslovanskih srednjeevropskih fresk. Isto kolekcijo fresk bodo kasneje razstavili v Urugvaj in Venezueli, potlej pa še v drugih južnoameriških državah.

19. Pri izgovoru tujega jezika nikoli ne pretravajmo. Najlejša je tudi tu prirodnost. To nam dokazuje tako radio kot film, še bolj pa živa govorica sama.

B. O spraševanju in ocenjevanju

1. Sprašujmo ne samo slabe učence, ampak tudi boljše in najboljše, ker se sicer radi polenijo.

2. Ne ocenjujmo boljših učencev bolje, kot zaslužijo, in slabših slabše, kot v resnici znajo. Naj ne vplivajo na nas ostali reči v redovalnici.

3. Ne precenjujmo v znanju dobre in ne podcenjujmo v znanju slabše učence.

4. Včasih nam bo sodelovanje učencev pri določanju ocene prav dobrodošlo. Hkrati bo povečalo tudi njihovo pazljivost.

5. Pri določanju redov za 1. polletje ne zaokrožujmo na bolje, ker potem prizadevnost navadno upade. Storimo to šele na koncu šolskega leta in razred v delavnosti ne bo popustil.

6. Spraševanje naj bo vedno kratko. Tako bomo imeli od vsakega učenca po več redov in nam ne bo težko določiti mu končno oceno. Pri kratkem ocenjevanju pridejo učenci tudi večkrat na vrsto, kar jim onemogoča kampanjsko učenje.

7. V zasebni ocenjevalnici imejmo tele rubrike: branje, vprašanja in odgovori (predavatelji vprašuje, učenec odgovarja), konverzacija (en učenec vprašuje, drugi odgovarja), obnove,

»Druga svetovna vojna«

Knjigo »Druga svetovna vojna«, o kateri smo v prejšnji številki našega lista objavili oglašalo Mladinska knjiga, je napisal dr. M. Mikuš.

Knjiga bo odlični priročnik mladini in odraslim. Izide kot prva knjiga nove knjižne zbirke KOZMOS.

Tito - mladina - maj

Knjiga Blaža Mandića »S Titom v maju« je eno tistih knjižnih del, kjer preraste tenzost in izbor snovi avtorjeva oblikovalna prizadevanja se povzpe v kategorijo življenjskega pričevanja. Kajti to je knjiga na posrednih vnosov, knjižna odličnica, ki ima to čast, da je bila prva prirejena in zaupljivim srečanjem otrok s tovarišem Titom. Bila so v mesecu maju, ta srečanja, vsi vemo, kaj pomeni nam in mladini mesec maj in »Dan mladosti«, dan, ki je dobil s praznovanjem Titovega rojstnega dne svoj simbolni pomen za mlado generacijo in vse jugoslovanske narode.

V knjigi je trideset kratkih ertic in vsaka zase je intumno, neposredno, doživljajsko bogato pričevanje o otrocih, ki so prišli pozdravit svojega vzornika, učitelja in prijatelja hkrati. Te ertice govore o drobnem, tramej, ljuvi deklici s Kozarke, ki z drhtenim glasom pozdravlja tovariša Tita, govore o fantih in dekletih iz Makedonije, Srbije, Crne gore, Slovenije, od vsepovsod. Njihova ljubezen je brezmejnja, kakor je brezmejnja njihova sreča, ker so v družbi s Titom, kakor je brezmejnja radost in sončna mladost v maju.

To živo pričevanje dopolnjujejo fotografije tovariša Tita v vrste se motivu: otroci in zaupljivem pomenku s Titom, otroci in Tito v vedrem razpoloženju, pa na sprehodu.

Knjiga bo odlični priročnik mladini in odraslim. Izide kot prva knjiga nove knjižne zbirke KOZMOS.

med cvetjem, pri knjiži. Slika za sliko.

Za praznovanje letošnjega Dneva mladosti bo izšla knjiga v slovenskem prevodu (prevajalec Franček Satar) pri Državni založbi Slovenije. Nanjo opozarjamo zaradi izrednega pomena, saj bi ne smelo biti ne vzgojitelja ne šolske knjižnice brez te izjemne, dragocene publikacije. Knjiga bo tiskana na umetniškem papirju in bo tudi po svojem grafičnem videzu predstavljala reprezentativno delo.

Vito Globočnik: V preganstvo. Linorez, 1944. (Iz Likovne revije št. 2)

»DOGODIVŠČINE« AUGIEJA MARCHA

S. Bellow — »Dogodivščine Augieja Marcha«. Pokojni Herbert Grün, poznavelec sodobnih literarnih tokov, si je izbral za prevod začetno delo mladega pisatelja Saula Bellowa »Dogodivščine Augieja Marcha«.

Severnoameriškega književnika Saula Bellowa je potrebno uvrstiti med nadaljevalce realističnih pripovednikov obsežnih tekstov. Kot so Dreiser ali S. Lewis, T. Wolfe. Svojih prednikov ni presejal, je pa dovolj markantno ime mladšega rodu romanopiscev. Preko 700 strani obsegajoče »Dogodivščine Augieja Marcha« skrivajo avtobiografske poteze. Pisatelj pripoveduje v prvi osebi, kar mu omogoča globlji poseg psihološkega odkrivanja. Široka panorama ameriškega življenja se razgrne vse od revnega židovskega predmestja do trgega pehanja za samostojnost in lasten prostor pod soncem. Življenje peha Augieja od doma, ga privede med najrazličnejše ljudi, povsod si nabira znanje; doživlja posledice gospodarske krize; srečanje z različnimi ženskami ga privede v nova okolja. To je pot tipičnega Američana, ki si z lastno življenjsko voljo utira pot od proletarskih četrti Chicaga, sredi naglega življenja oblikuje svoj značaj, opazuje zdožgane zabave milijonarjev, ob vsem pa si ustvarja svoj pogled na družbo in ljudi.

Bellow je podal prežer ameriške družbe, posegele je tudi v Evropo; posebnost simpatično je dejstvo, da nudi roman širok časovni razpon vse do povojnih let. Posebnost pisatelja — pa tudi vsega prevajalca: pripoved širokega formata je poglavlji z naravnimi psihološkim posluhom in metaforama obarval z intelektualizmom. Knjigo je napisala mariborska založba Obzorja.

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA

Ljubljana, Čopova 38/III

je pravkar izdala v zbirki »ZLATA PTICA« dve knjigi:

Italijanske pravljice

izbral in uredil NIKO KOŠIR

Indijanske pravljice

izbral in uredil ALBERT ŠIROK

Obe knjigi prinašata bralcem, kar je v pravilni literarni podobi najlepšega zasnovan in izoblikoval bodisi preprosto, nepoznan ljudski umetnik, bodisi pisatelj. Vsaka knjiga ima spremno besedo o zbiralcu, zapisovalcu, o natistih in pisateljih.

Dobite jo v vseh knjigarnah ali direktno pri upravi založbe MLADINSKA KNJIGA, Ljubljana, Wolfova 12.

odrežite

NAROČILNICA

Naročam za

Točen naslov

..... izv. ppl. ITALIJANSKE PRAVLJICE 820 din

..... izv. ppl. INDIJANSKE PRAVLJICE 820 din

Celotno vsoto bom plačal po prejemu računa na vaš tekoči račun št. 600-14-1-67.

Podpis

Mariborsko pedagoško pismo Potovanja v tujino

Nekatere dosedanje izkušnje Pedagoškega društva in načrti za novo sezono - Oblike dela in stiki s šolniki, da se dvigne zanimanje za strokovno literaturo in preko nje tudi za podrobno učno delo

Na mnogih delovnih sektorjih je periodično opaziti večjo ali manjšo aktivnost, plimo in oseko. Podobni pojavi so se odražali tudi v življenju in delu našega Pedagoškega društva. Kljub temu je resnica, da pedagoško delo v celoti ni zamrlo, temveč se je odvijalo v znatni meri izven matičnega društva in sorodnih ustanovah in organizacijah, ki imajo bolj ali manj podobne delovne snote.

Delavnejše člane PD vabijo k delu n. pr. delavske in ljudske univerze, zavodi za prosvetno in pedagoško službo, društva prijateljev mladine in še marsikdo. In tudi tam je treba pomagati, predavati; sodelovati na sejah, prireditvah s pedagoškim delom. Vse take obveznosti na več tihih dejavnosti izpolnjujejo posamezni člani PD in zaradi tega je opaziti navidezno oseko dela v matičnem društvu ne samo pri nas, temveč tudi drugod.

Po lanskem občnem zboru PD se je začelo razvijati delo v sekcijah, ki jih je 6. v upanju, da utegne biti taka delitev dela in odgovornosti tudi najboljša. Nekateri sekcije so začele že kar resno delati in dosegle določene uspehe, čeprav so bili v pretekli jeseni učiteljski kolektivi precej angažirani z izdelavo pravilnikov o delitvi osebnih dohodkov, ki so končno izdelani in čakajo na realizacijo.

Hud udarec našemu pedagoškemu delu je povzročila tudi pregodna smrt mariborskega pedagoga G. Siliha, ki ni utegnil dočakati, da bi videl do kraja napisan svoj labodji spev "Očrt splošne didaktike". Ko so mu na bolniški postelji omenili, da je njegov lomljeni stavek do kraja popravljen za tisk, je žalostno zamahnil z roko, kot bi hotel reči, da ga mučijo drugačne in težje misli, ki so se žal v nekaj tednih uresničile z vso neizprosno. Razumljivo je, da taki dogodki vsaj začasno zavro zagon in polet v načrtih in delu. To se je odražalo tudi v društveni sekciji za didaktiko in metodiko, ki bi morala biti glavni nosilec društvene aktivnosti v lanskem jeseni.

Po začasni oseki je sedaj upanje, da ta sekcija polno zaživi in nudi občasnno pomoč šolnikom pri

njihovem delu. Odsek si je zamislil svoje delo v štirih različnih oblikah, da se izogne enoličnosti, ki zavira aktivnost raznih društev. V novih gospodarskih razmerah je treba upoštevati tudi zmogljivost društvene blagajne, ki v precejšnji meri vpliva na vsebino, obseg in oblike dejavnosti. Postaviti se bo treba bolj na lastne noge in iskati domačih virov za kritje tekočih stroškov, to je s članarino, pogodbami ipd. Za novo poštvenko na kulturno-znanstvenem področju pa doslej še ni dovolj izkustev in prakse!

Sekcijski odbor predvideva kot prvo obliko dela predavanja, ki bi naj bilo mesečno vsaj po eno. Predavatelje bo treba iskati tudi med domačini iz dveh razlogov: manjši stroški in pa poskus izoblikovati predavateljeve besede in osebnosti se utegne temu ali onemu zbuditi zanimanje za določen problem v specialni literaturi, ki ima po navadi precej ožji krog bralcev.

Druga oblika kontakta s šolniki so lahko "pedagoški večeri", ki ga realizira skupinski nastop predavateljev. Program večera je zamišljen z več točkami ali temami, ki se medsebojno vežejo oziroma dopolnjujejo, to je tematska obdelava določenega problema z več aspektov. Recimo, da je predmet obravnave problematika učnih testov; prvi predavatelj opiše pomanjkljivosti ustnega, to je subjektivnega preverjanja, ocenjevanja, drugi nakaže s primerom značilnosti učnega testa in tehniko, tretji pa vrednost in sodelavo rezultatov. Za nadobnostni seve ne bo časa, poslušalec citiramo dosegljivo literaturo za nadaljnji osebni študij doma, v zbornici...

Na pedagoškem večeru je možno realizirati tudi ustno pedagoško didaktično revijo v živi besedi. Program z več točkami obsega kratek uvodnik, članek, podlistek, gloslo in informacije, to se pravi mozaično snov v različni stilni podobi, po vzoru revije. Ni nujno, da je vsaka točka večera izvirna, produkt bravca, včasih pa si kak del ustne revije izposodi tudi iz literature, pedagoškega tiska, bodisi domačega ali zamejskega, in ga primerno prirejenega predstavimo poslušalcem z izraznim branjem. Dvomim, da je vsak šolnik prebral duhovito Tiranovo kramljanje "Pomeniki", da drugih strokovnih razprav in del imenoma posebej ne navajam, ki bi pa morale biti na učiteljski mizi odprte.

Naslednja oblika strokovnega izobraževanja v Pedagoškem društvu more postati tudi organiziran skupinski študij (pedagoški krožek, aktiv) posameznih monografij, razprav s psihološko, didaktično tematiko. Takih krožkov je lahko več, kajti vsaka skupina ali skupinica (5 - 6 članov) študira brošuro, knjigo, ki jo za-

nima. Po ugotovitvi interesov za tak ožji in »zaprti« študij razpiše sekcija nekaj takih tem, ki se potem obravnavajo po določenih strokovnih literaturi. Za vsak tak krožek je potreben sposoben voditelj, ki predmetno problematiko in delo dobro pozna in po potrebi še dopolnjuje avtorja z dodatnimi primeri. Navedem naj samo nekaj takih problemov, ki bi sodili ob literaturi v take krožke: psihologija učenja in njegov transfer, anketa kot miniaturni test, merjenje v psihologiji in pedagogiki, skupinski in individualni pouk, problem učnih metod v Šilihovi didaktiki, globalna metoda pri začetnem branju in še kopica drugih aktualnih tem, ki jih terja socialistična šola. Verjetno bi zimski čas najbolje ustrežal za delo v takih krožkih.

Pred leti so se pri nas uveljavili tudi priložnostni diskusijski večeri s kratkim 15 minutnim uvodom o določenem pedagoškem ali šolskem pojavu. Vabljeni so bili kolektivi največ z dveh, treh šol, ki so potem razpravljali o okvirni temi. V manjšem krogu se je dosegla večja zaupnost in sproščenost v mislih in izjavah, zapisnika niso vodili, ker bi ovirali svobodno razgovorov. Tako smo tedaj obravnavali n. pr. problem kazni v šoli, spisovno tematiko in tehniko, idejnost pri pouku raznih učnih predmetov in drugo. Za prvo sezono so se nakopili spet novi problemi, ki bi jih bilo treba strokovno pretresti in kritično osvetliti.

Sekcija za didaktiko in metodiko si je ustvarila širši program predavanja, iz katerega bo črpala posamezne teme v tem letu. Načrt predvideva tele naslove, ki

se pa po dogovoru s predavatelji še izpopolnjujejo:

1. Naši učbeniki in njihova vloga pri šolskem in domačem učnem delu.
2. Učni testi in tehnika testiranja kot ena izmed oblik preverjanja znanj.
3. Odnosi med inteligentnostjo in uspehi v učenju.
4. Kaj je legastenija in delo z legasteničnimi otroki.
5. Izkušnje z globalno metodo pri začetnem branju.
6. Ustno izražanje - temelj jezikovnega pouka.
7. Iz novejših metodike računskega pouka v obvezni šoli.
8. Skupinsko in individualno delo kot dopolnilo frontalnemu pouku na raznih učnih stopnjah.
9. Primer skupinske terapije staršev, katerih otroci imajo slab učni uspeh.
10. Problemi opisnega ocenjevanja v naših šolah.
11. Iz psihologije učenja v šoli in doma.
12. Narekovanje ali zapisovanje učila v kritični osvetljavi.
13. Izbrani odlomki iz sodobne metodike slovniciškega pouka.

Nekatera predavanja bodo namenjena vsem šolnikom, druga elementarnim ali predmetnim predavateljem, kakršni bo pač problem po svoji funkciji. Katere izmed navedenih tem bo možno pozneje obravnavati tudi na našem podeljevalju v okviru šolske komunice, če bo to zaželeno.

Čeprav se sekcija zaveda, da je programe lažje formulirati kakor jih pozneje izvajati, upa ob razumevanju in podpori šolnikov pri tem delu na primeren uspeh še v tem koledarskem letu.

A. Žerjav

Tudi v letošnjih počitnicah pripravila komisija za študijsko in tujino pri Sindikatu prosvetnih in znanstvenih delavcev Jugoslavije potovanja za naše člane v tuje dežele:

AVSTRIJA - Dunaj.

Potovali bosta dve skupini po 30 članov, ki bodo po 7 dni na Dunaju. Odhod prve skupine iz Beograda 7. julija, odhod druge skupine iz Beograda 14. julija (prva skupina se vrne 15. julija, druga 22. julija). Cena za potovanje je 34.250 din za osebo.

GRČIJA - Atene, Peloponez, Delfe, Solun.

Potovali bosta dve skupini po 30 članov, ki bodo 6 dni v Atenah in po en dan v Solunu. Prva skupina odpotuje iz Beograda 20. julija, druga odpotuje 27. julija (prva skupina se vrne 29. julija, druga 5. avgusta). Cena za potovanje je 41.500 din za osebo.

SEVERNA ITALIJA - Firenze, Benetke.

Odpotovala bo skupina 40 članov, ki bo 4 dni v Firenzah z enodnevnim izletom v Pizo in 3 dni v Benetkah. Skupina odpotuje iz Beograda 8. julija in se vrne 17. julija. Cena za potovanje je 38.000 din za osebo.

VELIKA BRITANIJA - London.

Odpotovala bo skupina 40 članov, ki bo 14 dni v Londonu. Skupina odpotuje iz Beograda 24. ali 25. julija in se vrne 11. ali 12. avgusta. Cena za potovanje je 85.000 din za osebo.

FRANCIJA - Pariz.

Potovali bosta dve skupini po 40 članov, ki bodo po 10 dni v Parizu. Prva skupina odpotuje iz Beograda 21. julija ob 20.30, druga skupina odpotuje iz Beograda 1. avgusta ob 20.30 (prva skupina se vrne 3. avgusta, druga 14. avgusta). Cena za potovanje je 36.500 din za osebo.

ITALIJA - Rim, Neapelj, Pompeji, Firenze, Benetke.

Potovali bosta dve skupini po 40 članov, ki bodo v Italiji po 10 dni. Prva skupina odpotuje iz Beograda 9. julija ob 15.55, druga skupina odpotuje iz Beograda 13. julija ob 15.55 (prva skupina se vrne 20. julija, druga 24. julija). Cena za potovanje je 46.400 din za osebo.

FRANCIJA - Pariz - tečaj francoskega jezika.

Potovala bo skupina 40 predavateljev francoskega jezika, ki se bodo udeležili 21-dnevnega tečaja. Skupina odpotuje iz Beograda 14. julija ob 20.30 in se vrne 7. avgusta. Cena potovanja je 85.000 din za osebo.

V cene navedenih potovanj je vračunano: viziranje potnih listov v tujih predstavništvih, rezervacija prostora v vlaku, vozna karta od naše meje do kraja bivanja v tujini in nazaj do naše meje, stanovanje in prehrana v tujini (v Avstriji, Grčiji, Severni Italiji, Veliki Britaniji in Italiji bo preskrbljen zajtrk in kosilo ali zajtrk in večerja - v Parizu je preskrbljen vsa penzija). V ceni je vračunan tudi znesek tuje valute, ki jo porabi udeleženec potovanja za svoje potrebe in sicer: za Avstrijo 477 avstrijskih šilingov, za Grčijo 374 grških drahm, za Severno Italijo 7800 lir in za Italijo 6000 lir.

Udeleženci potovanja v Veliko Britanijo in Francijo bodo morali doplačati k navedeni ceni še 23.028 din za nakup tuje valute, ki jo bodo porabili udeleženci za svoje potrebe.

Za vsa navedena potovanja si morajo člani oskrbeti JUGOSLOVANSKO TURISTIČNO VIZO za deželo, kamor bodo potovali.

PRIJAVE ZA NAVEDENA POTOVANJA JE TREBA POSLATI NA NASLOV: SINDIKAT PROSVETNIH IN ZNANSTVENIH DELAVCEV SLOVENIJE - LJUBLJANA, DALMATINOVA 4, DO 12. APRILA 1962. V prijavi je treba navesti: ime in priimek; očetovo ime, ime in dekliški priimek matere; datum in kraj rojstva; poklic; naslov ustanove, stanovanja. Prijava mora biti lastnorodno podpisana. Prijava mora imeti priloženo sindikatsko potrdilo, ki ga izda sindikatska podružnica in na prijavi, ki jih bomo dobili po navedenem datumu, ne bomo upoštevali.

Udeleženci bodo dobili obvestilo iz Beograda, ali je njihova prijava za potovanje sprejeta. Dobili bodo tudi vsa nadaljnja navodila. Takoj po prejemu tega obvestila, bodo morali člani poslati polovico zneska za potovanje in udeleženci potovanja v Francijo in Anglijo tudi znesek 23.028 din za nabavo tuje valute, ostali del zneska pa bodo morali člani poslati pred odhodom v tujino, ali pa v mesečnih obrokih do 10. XII. 1962 (ob predložitvi odgovarjajoče menice). Denar je nakazati na naslov: Sindikat prosvetnih in znanstvenih delavcev Slovenije, ki se niso izkoristili dovoljenih deviznih sredstev za leto 1962.

REPUBLIKSI ODBOR

PRAVNI NASVETI

U. z. I.

Vprašanje: Kdaj dopolni učence osnovne šole obvezno šolanje?

Odgovor: Učence osnovne šole dopolni šolsko obveznost na koncu tekočega šolskega leta, v katerem je dopolnil petnajst let starosti (prvi odstavek 47. člena zakona o osnovni šoli). Kdor je star več kakor 15 let, pa iz opravičenih razlogov ni končal osnovne šole, jo lahko konča kot reden učenec do sedemnajstega leta starosti (48. člen ist. zakona). V našem primeru v letošnjem šolskem letu ne smete iz vaše šole odstraniti nobenega učenca, ki je bil rojen v letu 1947.

M. T.

Vprašanje: Ali ima svet za prosveto občinskega ljudskega odbora pravico določati učno obveznost mimo odloka o honorarni službi, o delovni obveznosti in o nasrjevanju za nadurno delo v prosvetno-znanstveni službi v šolah in drugih vzgojnih zavodih?

Odgovor: Po 2. členu zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o javnih uslužbenih (Ur. list LRS št. 53/68-1968) predpisuje določbo o nadurnem delu v St. Loukom stavlja ur učnega osebja republiški izvršni svet. V primeru, da ima šola pravilnik o delitvi osebnih dohodkov, lahko učno obveznost s tem pravilnikom drugacije uredi, kakor določa citirani odlok.

S. S.

Vprašanje: 1. Ali pripada učitelju, ki še ne poučuje in je zaposlen v administraciji zaradi zdravstvenih razlogov, poseben dodatek po odloku o posebnem dodatku za učno in vzgojno osebo na šolah in drugih vzgojnih in izobraževalnih zavodih (Uradni list LRS št. 12-63/60).

2. Kako se izračuna honorar učitelja, če opravlja v naturah tajniške posle.

Odgovor: 1. Poseben dodatek za učno in vzgojno osebo na šolah in drugih vzgojnih in izobraževalnih zavodih pripada samo učnemu osebju, ki opravlja učno-vzgojno delo.

2. Višina honorarja za nadurno delo na prosvetnem zavodu se dobi tako, da se temeljna plača in polražna plača delta s 182. To velja v primeru, če prosvetni zavod nima pravilnika o delitvi osebnih dohodkov, pa ima prosvetni zavod ta pravilnik, potem je višina honorarja za nadurno delo delovnem mestu tajnika določena v tem pravilniku.

V. D.

Vprašanje: Kdaj napreduje prosvetni delavec, če je bil tri leta zaporedoma ocenjen z oceno »se odlikuje«?

Odgovor: Prosvetni delavec, ki je bil tri leta zaporedoma ocenjen z oceno »se odlikuje«, izredno napreduje v naslednji višji razred svojega naziva, če ima sedem let službe v prosvetni službi. Če tak uslužbenec ni pravočasno opravil strokovnega izpita, se mu vsa službena leta do strokovnega izpita štejejo samo za tri službena leta. Torej, če je po dveh letih opravil strokovni izpit, mora imeti za izredno napredovanje še pet let službe; če pa je po treh ali več letih opravil strokovni izpit, mora imeti v vsakem primeru še štiri leta službe po opravljenem izpitu.

S. M.

Vprašanje: Ali ima učiteljica, ki ji pripada nadomestilo za brezplačno stanovanje, tudi pravico do povračila prevoznih stroškov, če noče stanovati v kraju, kjer službuje?

Odgovor: Če nudi delodajalec učiteljici v kraju, kjer službuje, brezplačno stanovanje oziroma nadomestilo v denarju za brezplačno stanovanje, pa učiteljica noče stanovati v kraju službovanja, ampak se raje vozi, ji ne pripada povračilo prevoznih stroškov.

M. L.

Vprašanje: 1. Ali pripada učitelju, ki je na podlagi razpisa dobila drugo službeno mesto in se tja preselila, povračilo selitvenih stroškov?

2. Ali pripada povračilo prevoznih stroškov učitelju, ki hodi v službo iz 5 km oddaljenega kraja, ker ne more dobiti stanovanja v kraju službovanja?

3. Ali mora učiteljica, ki se je preselila v drug kraj in prevzela drugo službeno mesto in je bila prisiljena pustiti opremo v starem stanovanju, plačevati najemnino za to stanovanje?

Odgovori: 1. Učiteljici, ki se je na podlagi razpisa preselila v drug kraj, ne pripada povračilo selitvenih stroškov, razen v primeru, če je bilo to v razpisnih pogojih določeno.

Poljedelsko vremenoslovje

Naš znani meteorolog dr. Vital Manohin je izdal pri Državni založbi Slovenije poljudno znanstveno delo o agrarni meteorologiji »Poljedelsko vremenoslovje«. Knjiga zavrača takoj v uvodu laično pojmovanje, češ da je vremenoslovje samo nauk o napovedovanju vremena, ki tvori v resnici del te znanstvene vede (sinoptično vremenoslovje). Tudi poljedelsko vremenoslovje je ena številnih vej meteorologije in sicer tista, ki ugotavlja odvisnost poljedelstva od vremena in podnebja in ki daje potrebna navodila znanstvenemu poljedelstvu. Zato govori avtor v svoji knjigi obširno o soncu zemlji in vodi, o transpiraciji rastlin, o vplivu temperature in vlage na rastlinstvo, o vplivu svetlobe, vlažnosti zraka, padavin in vetra na rastline, o ukrepih za zaščito rastlin proti vremenskim nepravilnostim in o agrotehnikah.

Knjiga predstavlja primerni učni pripomoček za učence strokovnih kmetijskih šol, po njej pa bodo z veseljem segli tudi kmetijski strokovnjaki in vsi, ki jih zanima to znanstveno področje.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

opozarja vse šole, učne zavode in prosvetne delavce, da sprejema naročila na

NOVI SLOVENSKI PRAVOPIS

samo do 15. aprila 1962. Za tiste, ki se žele naročiti nanj, bo cena v polusne vezani knjigi 4500 din. Za ostale bo cena višja. Prednaročniki naj nakažejo znesek v največ dveh obrokih, bodisi neposredno Državni založbi Slovenije (Ljubljana, Mestni trg 26), bodisi najbližji knjigarni, ki sprejema naročila. Tam dobite tudi prospekte, ki vas bodo seznanili z vsemi pogoji razpisa.

Zaradi velikega števila dosedanjih prijavljencev in omejene naklade pohitite z naročili.

Načelnik oddelka za družbene službe ZVONE LUTMAN

REDNI RAZPIS uslužbenskih mest na učnovzgojnih zavodih občine Maribor-Tezno

A. Uslužbenska mesta učnega in vzgojnega osebja s srednjo strokovno izobrazbo:

Osnovna šola »Tone Cufar«, Maribor, Zrzkovska c. 67, 1 učitelj, stanovanja ni.

Osnovna šola »Drago Kobal«, Maribor, Tolstojeva ul. 3, 1 upravitelj, 2 učitelja, 1 učitelj prakt. pouka, 2 učitelja telovadbe, stanovanja ni.

Osnovna šola »Martin Konšak«, Maribor, Prekmurska c. 67, 1 upravitelj, 1 učitelj, stanovanja ni.

Osnovna šola »Tone Cufar«, Maribor, Zrzkovska c. 67, 1 za angleščino, 1 za gospodinjstvo, 1 za glasbo, stanovanja ni.

Osnovna šola »Martin Konšak«, Maribor, Prekmurska c. 67, 1 za matematiko, 1 za angleščino, 1 za slovenščino, 1 za telovadbo, stanovanja ni.

Osnovna šola »Tone Cufar«, Maribor, Zrzkovska c. 67, 1 za matematiko, 1 za angleščino, 1 za slovenščino, 1 za telovadbo, stanovanja ni.

Osnovna šola »Martin Konšak«, Maribor, Prekmurska c. 67, 1 za matematiko, 1 za angleščino, 1 za slovenščino, 1 za telovadbo, stanovanja ni.

Osnovna šola »Tone Cufar«, Maribor, Zrzkovska c. 67, 1 za matematiko, 1 za angleščino, 1 za slovenščino, 1 za telovadbo, stanovanja ni.

Osnovna šola »Martin Konšak«, Maribor, Prekmurska c. 67, 1 za matematiko, 1 za angleščino, 1 za slovenščino, 1 za telovadbo, stanovanja ni.

Osnovna šola »Tone Cufar«, Maribor, Zrzkovska c. 67, 1 za matematiko, 1 za angleščino, 1 za slovenščino, 1 za telovadbo, stanovanja ni.

Osnovna šola »Martin Konšak«, Maribor, Prekmurska c. 67, 1 za matematiko, 1 za angleščino, 1 za slovenščino, 1 za telovadbo, stanovanja ni.

Osnovna šola »Tone Cufar«, Maribor, Zrzkovska c. 67, 1 za matematiko, 1 za angleščino, 1 za slovenščino, 1 za telovadbo, stanovanja ni.

Osnovna šola »Martin Konšak«, Maribor, Prekmurska c. 67, 1 za matematiko, 1 za angleščino, 1 za slovenščino, 1 za telovadbo, stanovanja ni.

Osnovna šola »Tone Cufar«, Maribor, Zrzkovska c. 67, 1 za matematiko, 1 za angleščino, 1 za slovenščino, 1 za telovadbo, stanovanja ni.

Osnovna šola »Martin Konšak«, Maribor, Prekmurska c. 67, 1 za matematiko, 1 za angleščino, 1 za slovenščino, 1 za telovadbo, stanovanja ni.

Osnovna šola »Tone Cufar«, Maribor, Zrzkovska c. 67, 1 za matematiko, 1 za angleščino, 1 za slovenščino, 1 za telovadbo, stanovanja ni.

Osnovna šola »Martin Konšak«, Maribor, Prekmurska c. 67, 1 za matematiko, 1 za angleščino, 1 za slovenščino, 1 za telovadbo, stanovanja ni.

Osnovna šola »Tone Cufar«, Maribor, Zrzkovska c. 67, 1 za matematiko, 1 za angleščino, 1 za slovenščino, 1 za telovadbo, stanovanja ni.

Osnovna šola »Martin Konšak«, Maribor, Prekmurska c. 67, 1 za matematiko, 1 za angleščino, 1 za slovenščino, 1 za telovadbo, stanovanja ni.

Osnovna šola »Tone Cufar«, Maribor, Zrzkovska c. 67, 1 za matematiko, 1 za angleščino, 1 za slovenščino, 1 za telovadbo, stanovanja ni.

Osnovna šola »Martin Konšak«, Maribor, Prekmurska c. 67, 1 za matematiko, 1 za angleščino, 1 za slovenščino, 1 za telovadbo, stanovanja ni.

Osnovna šola »Tone Cufar«, Maribor, Zrzkovska c. 67, 1 za matematiko, 1 za angleščino, 1 za slovenščino, 1 za telovadbo, stanovanja ni.

Ste se že odločili, kje boste preživeli prvomajske praznike?

TURISTIČNO IN AVTOBUSNO PODJETJE

»KOMPAS«

prireja zanimive prvomajske izlete:

- sedemdnevni kombinirani izlet z avtobusom in vlakom v PARIZ
- devetdnevni izlet na SICILIJO
- šestdnevni kombinirani izlet z avtobusom v RIM
- sedemdnevni avtobusni izlet v PRAGO z istočasnim ogledom DUNAJA
- tridnevni tradicionalni izlet s posebno ladjo po SEVERNEM JADRANU (Rab - Lošinj)
- tridnevni izlet na RAB
- tridnevni avtobusni izlet na PLITIČKA JEZERA in v CRIKVENICO

Prijave za izlete sprejemajo vse naše poslovalnice, kjer zahtevate tudi programe izletov in ostale informacije!

PRVOMAJSKJE PRAZNIKE boste prijetno preživeli na enem od KOMPASOVIH IZLETOV!